



Aarhus opbygger nationalt videncenter for cybersikkerhed / side 6

Danmark får godt 3 mia. kr. fra EU til cybersikkerhed og grøn omstilling

/ side 12

Fælles sønderjysk IT-samarbejde står foran svendeprøve

/ side 14

TEMA
AI

/ side 21-35

Kommunale IT- og Digitaliseringsansvarlige



JEG DIGITALISERER MED FOKUS PÅ BORGERNE



Cand.it. er kandidater i digitalisering og er derfor oplagte forandringsagenter i den digitale transformation. Præcis som Sebastian herover er det for Ældre- og Handicapforvaltningen i Odense Kommune.

Med en række forskellige cand.it.-specialiseringer kan du finde den helt rette digitale profil til din organisation.

Cand.it.erne er unikke med det til fælles, at de formår at være bindeled mellem teknologi, forretning og mennesker og har fokus på at skabe digitalisering i virkeligheden.

Bliv klogere på, hvad cand.it. kan gøre for din organisation, og læs mere på cand-it-vest.dk





Der er store dagsordener som venter forude

Jeg ved ikke hvordan I har det. Men selv er jeg ikke særlig god til at vente. Uanset om det er i en bilkø eller en kø i supermarkedet, jeg vil gerne fremad. Lige nu venter vi på de store dagsordener, som er afgørende for landets kommuner.

Det er ikke kun surt at vente på små ting. Det er også surt at vente på de store dagsordener.

Jeg tænker på cybersikkerheden. Jeg tænker på vores fælleskommunale cyberværn. Trusselsniveauet stiger. Kommuner oplever dagligt hundredvis og tusindvis af angreb fra hackere. Vores omsiggribende digitalisering udsættes for angreb, hvis formål er at narre ansatte for at få adgang til data og kræve løsepenge. Der er mange eksempler på phishing i vores samfund. Der har sågar været angreb på kritisk infrastruktur som elektricitet og transport. Så trusselsniveauet er på et meget højt niveau.

Informationssikkerhed har med GDPR fået et stort løft uden vi er helt i mål. Men cybersikkerheden har endnu ikke fået et tilsvarende løft selvom trusselsniveauet mod vores samfund stiger. Især Ruslands krig mod Ukraine hvor den fysiske krig er blevet fulgt op af en cyberkrig.

Kommunerne har ikke umiddelbart ressourcerne til at dæmme op for dette i det lange løb. Derfor håber vi på at få midler via regeringsforhandlinger, så kommunernes forsvar ikke overlades til sig selv. Men som nævnt indledningsvist er ventetiden på den økonomiske afklaring hård. For finansieringen af et kommunalt cyberforsvar er fortsat uafklaret. Vi venter på resultatet af økonomiforhandlingerne, om der falder penge af til kommunernes cyberforsvar og at kommunerne bliver en del af samfundets cyberforsvar. Eller om kommunerne selv skal finde pengene og tage dem fra andre steder i de kommunale budgetter.

Kommunerne er jo med i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi, men er ikke med i den fællesoffentlige cyberstrategi. Det ville egentligt være naturligt om den omfattende digitalisering i landets kommuner blev fulgt op med et tilsvarende niveau af fællesoffentlig cybersikkerhed.

Kunstig Intelligens

Et andet teknologisk emne er, at hackerne, som bliver stadigt dygtigere, bruger Kunstig Intelligens værktøjer til deres angreb.

Det lægger yderligere pres på kommunernes netværk. Derfor bliver det sund logik for kommuner at overveje at bruge tilsvarende værktøjer til at forsvare sig med. At bruge Kunstig Intelligens defensivt.

I en undersøgelse KL's Teknologiradar har gennemført hedder det, at det er kun 16 pct. af kommunerne, der ikke overvejer at bruge generativ Kunstig Intelligens. Det vil sige, der er stor nysgerrighed i kommunale IT-afdelinger og øvrige afdelinger for at finde frem til, hvordan man bruger de nyeste værktøjer inden for Kunstig Intelligens til digitalisering, til informationsopsamling, forsvar og forbedrede services over for borgerne.

Udover at kommunerne skal beskytte sig endnu bedre mod udefrakommende cybertrusler, skal de også leve op til ny regulering på området. I kølvandet på GDPR-forordningen fra 2018 har EU-kommisionen vedtaget direktivet NIS2, som er en opfølgning "mod cyberangreb på kritisk infrastruktur".

Indsatsen for den danske implementering af NIS2 ligger hos forsvarsminister Troels Lund Poulsen (V), der i marts fortalte Folketingets Forsvarsudvalg, at den kommende danske lovgivning vil blive fremsat for Folketinget til oktober med henblik på ikrafttræden 1. januar 2025. Lovforslaget vil blive udsendt i høring til foråret 2024. Også her venter vi spændt på et udspil til en stor dagsorden.

Vi kommer heller ikke udenom at snakke samarbejde om cyberværn. Det bakker jeg helt op om på foreningens vegne. Dels mener jeg, det er oplagt at kommunerne samarbejder så meget som muligt på cybersikkerhedsområdet, dels er det obligatorisk med DCIS Sund og kommende DCIS for at få så meget sikkerhed for pengene som muligt. Men lige nu venter vi.



Magasinet KITA

Udgiver: KITA - Foreningen af Kommunale IT- og digitaliseringsansvarlige
Formand: Henrik Brix, Favrskov Kommune

For information om foreningen, medlemskab samt abonnement se www.itchefer.dk

Redaktion: Flemming Kjærdsdam, telefon 4026 3615, flemming@kjaersdam.dk

Redaktionsudvalg:
Henrik Brix, Favrskov Kommune
Henning Strækjær, Guldborgsund Kommune
Poul Venø, Herning Kommune
Kaja Jacobsen, Egedal Kommune
Flemming Kjærdsdam
Louise Andersen

Announcer: Louise Andersen, Koncept, telefon 3190 1155, la@koncept-net.dk

Layout: www.hillerup-design.com

Tryk: Jørn Thomsen Elbo A/S



moliri

Robust over for cyberangreb?

Jeres hjemmesider er kritisk infrastruktur
- og dermed et mål for hackerangreb

BLEAU

**Vælg et CMS system
med et indbygget
cyberberedskab**



Indhold

MAGASINET KITA | Maj 2024

LÆS
OM

Aarhus opbygger nationalt videntcenter for cybersikkerhed	6
Foreslår ny kaserne for cyberværnepligtige	8
Cybersikkerhed skal være en del af Danmarks forsvar	10
Danmark får godt 3 mia. kr. fra EU til cybersikkerhed og grøn omstilling	12
Fælles sønderjysk IT-samarbejde står foran svendeprøve	14
"Det er udkanten der kommer i klemme"	16
Fyn og KL bekymret over manglende dækning på yderlige adresser	18



TEMA / AI



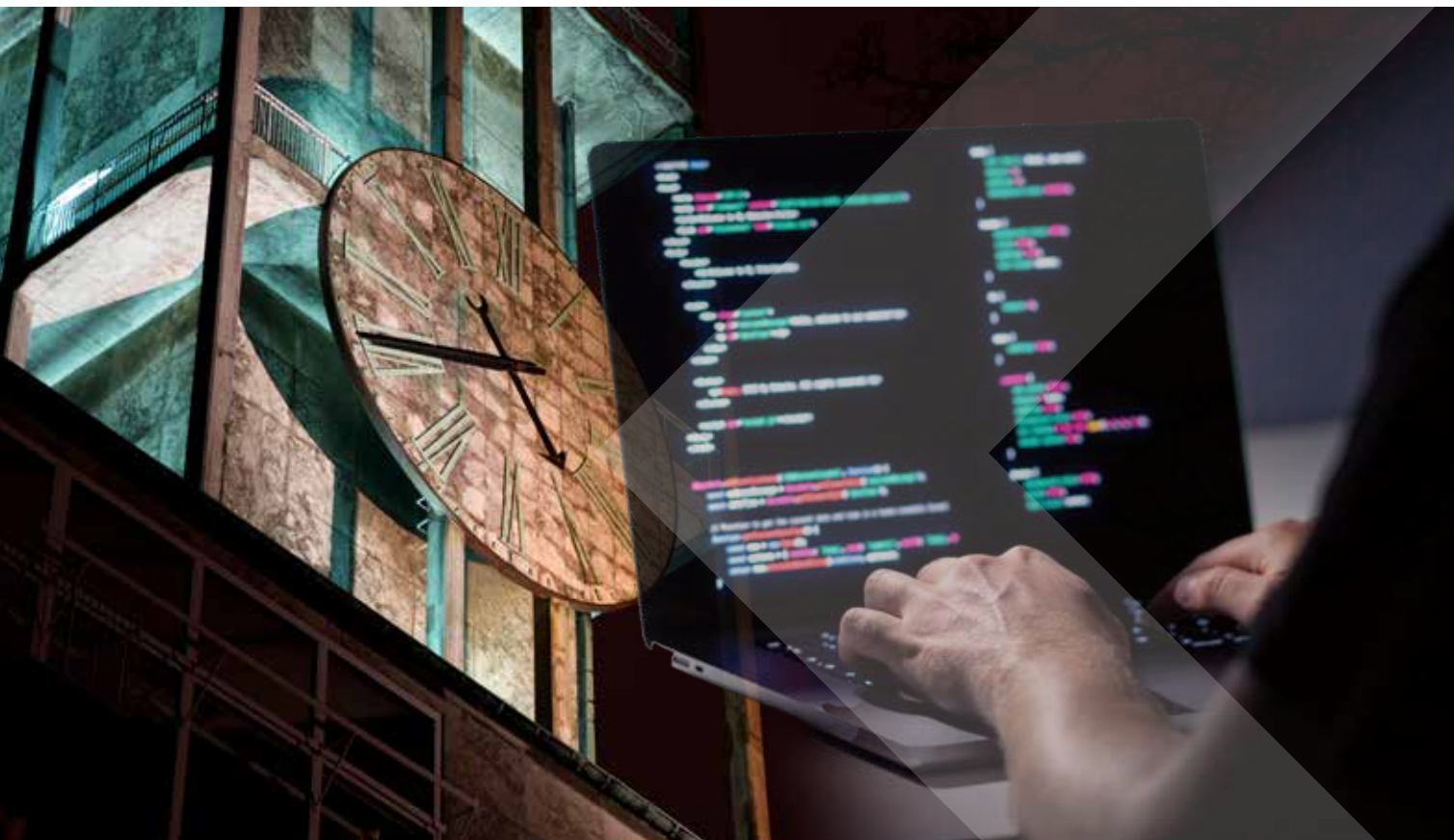
21-35

"AI vinder terræn"	21
Vent med AI-strategi: "Det kan være spildte kræfter"	22
11 kommuner i drift med kunstig intelligens til grøn omstilling af bilflåden	26
"Generativ AI ændrer måden vi arbejder på"	28
Sønderborg: AI har halveret kommunens tidsforbrug ved aktindsigt	32
Kommunerne er både nysgerrige og usikre om brugen af AI-værktøjer	34

FUT: Nu kører toget for telemedicin	36
-------------------------------------	----



SBSYS i fuld gang med nye udbud	39
Ny SKI-aftale for IT-konsulenter	39



Aarhus opbygger nationalt videncenter for cybersikkerhed

Danmarks cyberforsvar skal udvikles og styrkes, det er målet med det nye initiativ Security Tech Space, som Aarhus Kommune, Aarhus Universitet, Incuba og Alexandra Institutet står bag.

Danmark står over for et stigende trusselsniveau på det digitale område, hvor kriminelle og fremmede magter stjæler data og laver afpresning af borgere, virksomheder og offentlige institutioner. Der er mange eksempler på, at cyberangreb har kostet dyrt; Mærsk, Vestas, Norlys, Greenpower, DSB og mange flere har været ramt. Og nogle angreb har været tæt på at lukke dele af vores kritiske infrastruktur som elektricitet og transport. Derfor skal samfundet opruste på et bedre cyberforsvar for at kunne stå imod de mange angreb udefra.

"Vi skal gøre det nemmere for offentlige, private, civile og militære instanser at arbejde sammen om forskning, uddannelse og innovation inden for cybersikkerhed. Derfor samler vi alle kræfterne i et Cyber Campus i

Aarhus. Modellen findes allerede i flere lande og har vist sig effektiv," siger Peer H. Kristensen, direktør for netværket Security Tech Space og uddyber: "Initiativet skal øge Danmarks kapacitet inden for cybersikkerhed ved at skabe et nyt og effektivt samarbejde om uddannelse, forskning, og innovation i cybersikkerhed. Det skal fungere som et bindeled, hvor industri, universiteter, offentlige myndigheder, samt Forsvaret og Beredskabsstyrelsen kan arbejde sammen om et stærkt civilt og militært cyberforsvar".

Byrådet har bevilget 6,6 mio. kr.

Aarhus Kommunes byråd har investeret 6,6 mio. kr. i netværket Security Tech Space, der foruden de fire medlemmer Aarhus Kommune, Aarhus

- fortsættes på side 8 >>>

Conscia Sikkerhedsfestival 2024

D. 13. juni i Roskilde Kongrescenter

12 sessioner fordelt på 3 fagspor | 3 keynotes | 1 netværksbar



Jørgen Ellegaard Andersen
Professor i Kvantematematik, SDU



Michael Sjøberg
Gidselforhandler



Craig Connors
VP and CTO, Security Business
Group (SBG), Cisco

Skal du med?

Kom til et brag af en konference, når vi samler landets klogeste hoveder inden for it-sikkerhed til en dag fyldt med indlæg, netværk, cases, debatter og dialog i Roskilde Kongrescenter.

På programmet finder du blandt andet:

- Cases fra danske regioner
- Keynotes om kvantematematik, gidseltagning, sikkerhed og produktivitet
- Sikkerhed as a service
- Automatisering
- En dansk SOC, der redder din nattesøvn
- Og meget meget mere

Læs hele programmet og tilmeld dig på conscia.dk/sikkerhedsfestival2024



Universitet, Incuba, Alexandra Institutet har 62 samarbejdspartnere – heriblandt virksomheder som Microsoft og Systematic.

Peer H. Kristensen: "Samarbejdspartnerne vil bidrage med videnoverførsel til netværket og vil investere ressourcer i undervisning af kandidater på området. Danmark har en stærk position indenfor forskning og innovation i cybersikkerhed. Det er på den baggrund, at Aarhus Universitet, Aarhus Kommune og Security Tech Space foreslår en national satsning med hovedsæde i Aarhus." Der er brug for samarbejde og flere kvalificerede medarbejdere, der kan styrke modstandskraften hos både virksomheder og myndigheder.

"Aarhus Universitet er blandt de førende i verden inden for bl.a. kryptografi og korrekt software. Vi skal sikre den position gennem fortsat forskning, samtidigt med, at vi gør resultaterne tilgængelige gennem uddannelse af flere IT-sikkerhedseksperter og spin-out af flere nye virksomheder," forklarer professor Kaj Grønbæk, der er institutleder på Institut for Datalogi på Aarhus Universitet.

Peer H. Kristensen: "De aktiviteter, vi har og vores setup prøver vi selvfølgelig at få talt ind i forsvarsforliget. Fordi cyberforsvaret har også en stor forsvarsdimension. Vi har forskningsprojekter, vi arbejder med som kan understøtte små og mellemstore virksomheder (SMV CERT) og myndigheder og kommuner. Vi skal som samfund være bedre rustet på området," siger Peer H. Kristensen.



De aktiviteter, vi har og vores setup prøver vi selvfølgelig at få talt ind i forsvarsforliget. Fordi cyberforsvaret har også en stor forsvarsdimension.

Direktør Peer H. Kristensen, Security Tech Space



Foreslår ny kaserne for cyberværnepligtige

Danmark skal være bedre til at beskytte sig mod internationale it-forbrydere, og derfor ønsker Aarhus Kommune at etablere en ny kaserne for cyberværnepligtige.

Forslaget kommer fra netværket Security Tech Space i samarbejde med Aarhus Kommune og Aarhus Universitet, Incuba og Alexandra Institutet.

Direktør for Security Tech Space, Peer H. Kristensen siger, at kaserne skal ligge i IT-byen Katrinebjerg i den nordlige del af Aarhus, hvor cyberværnepligtige i løbet af seks til 12 måneder skal uddannes til at tage kampen op med udenlandske hackere. Uddannelsen er en teknikeruddannelse, hvor de cyberværnepligtige trænes i at bekæmpe cyberangreb.

Forslaget er blevet præsenteret for alle forsvarsordførere i Folketinget i april.

Ifølge Peer Kristensen er det realistisk, at uddannelsen kan starte i 2025.

Security Tech Space er et fællesskab som hjælper alle danske offentlige og private virksomheder med at nå de høje ambitioner for cybersikkerhed.

"Vi skal styrke forsvaret inden for cybersikkerhed med en kaserne for cyberværnepligtige, og Aarhus har alle forudsætninger for at huse den, da der allerede er et stærkt økosystem inden for cybersikkerhed. Universitetet er blandt de bedste i verden inden for cybersikkerhed, og byen har samtidig et stærkt iværksætttermiljø med mange startups inden for cybersikkerhed. Det gør byen til en ideel base for rekruttering og uddannelse af cyberpersonale til forsvaret," forklarer Peer H. Kristensen. Der er desuden 62 samarbejdspartnere med i Security Tech Space, som ifølge Peer H. Kristensen, har skrevet under på at bidrage til undervisningen.

Borgerblikket er det kommunale bidrag til 'Mit Overblik' på borger.dk

Har du styr på den værdi som Borgerblikket giver jer og jeres borgere?

I Borgerblikket-bogen kan du bl.a. læse om visionerne for fremtiden, om gevinsterne ved at bruge løsningen fuldt ud, og om etapeplanen, der løber frem til 2028.

Du tilgår bogen via QR-koden.



KOMBIT



Cybersikkerhed skal være en del af Danmarks forsvar

Kommunerne oplever et stigende antal angreb på deres IT-systemer. Derfor har Aarhus Kommune, Aarhus Universitet, Incuba og Alexandra Instituttet etableret konsortiet Security Tech Space, som et nationalt videncenter for cybersikkerhed.

Det er snart to år siden, at Aarhus Kommunes borgmester Jacob Bundsgaard (S) fik ideen om at øge cybersikkerheden ved at etablere et fælles videncenter i Aarhus og at se cybersikkerheden som en del af Danmarks forsvar.

Et center, der bl.a. kan bistå virksomheder ved hackerangreb, skaber dog ikke sig selv. Det er afgørende, at politikerne i udmøntningen af midlerne fra forsvarsforliget også vil fokusere på forskning og erhvervsamarbejde om cybersikkerhed samt indsatser, der kan styrke cybersikkerhedskompetencer i de danske virksomheder og hos myndigheder. Det handler ikke kun om følsomme data, der i de forkerte hænder kan misbruges, men også om at beskytte vores infrastruktur.

Chef for Fælles IT og Digitalisering, Lone Juric Sørensen, Aarhus Kommune: "Aarhus Kommune, Aarhus Universitet, Incuba og Alexandra instituttet er partnere i Security Tech Space. Det er et konsortie, med over 60 private virksomheder og organisationer, offentlige myndigheder, vidensinstitutioner. Vi deler den vision at gøre cybersikkerheden til en del af det danske forsvar og at styrke cybersikkerheden gennem videncenteret."

"Formålet med et videncenter for cybersikkerhed er at opbygge og afprøve nye teknologiske løsninger, der beskytter borgernes data og den digitale viden, som vi har i kommunerne, beskytte virksomhedernes data og så videre. Det er jo et formål at sikre hele forsvarskæden, rundt om organisationerne. Derfor er Aarhus Kommune med som partner i Security Tech Space".

Rekrutteringsproblemer

I en analyse, som konsulentvirksomheden Deloitte har lavet for Security Tech Space, hedder det "at virksomheder oplever betragtelige udfordringer med at rekruttere, og disse vanskeligheder kun er blevet større de seneste år. I 2016 var det seks pct. af virksomheder med 10 eller flere ansatte, der oplevede vanskeligheder med at rekruttere kvalificeret it-arbejdskraft. I

2022 er denne andel fordoblet til 12 pct.

"Det er vigtigt at have for øje, da arbejdskraft potentielt kan være en vigtig faktor for at fremme Aarhus' styrkeposition inden for cybersikkerhed", skriver Deloitte.

Så samtidig med at truslerne mod kommuners IT-systemer er markant stigende, er det stadigt vanskeligere for kommunerne at rekruttere de rette kompetencer til at beskytte sig mod truslerne.

Lone Juric Sørensen: "Jeg tænker, at det for mange kommuner, kan være vanskeligt at tiltrække de rigtige kandidater med de faglige kompetencer på cybersikkerhedsområdet. Det gælder både for store og små kommuner. Der er ikke mange af den slags kandidater i det hele taget - så hvordan får vi som samfund mest muligt ud af det her? Vi ser Security Tech Space som en kapacitet på baggrund af konsortiepartnerne og adgangen til viden og til forskning som kan skabe større robusthed i vores forsvar af data og mod truslerne udefra".

Lone Juric Sørensen: "Når vi skal beskytte borgernes data, skal vi have bedre teknologiske løsninger inden for cybersikkerhed. Vi skal se de nye muligheder med teknologierne i forhold til vores sårbarheder og risikovurderinger, og styrke at vi får opbygget nogle nye kompetencer og mere kapacitet. Det kan vi ikke gøre hver for sig".

"Kvalitet og kompetencer på det faglige område, er vi gode til i Aarhus, da vi har et fundament, der er godt at bygge videre på, blandt andet med Universitetet, hvor vi har kvalificerede kandidater."

"Der er kandidater fra Datalogi. De er blandt de dygtigste i verden inden for kryptologi. Så vi har et fundament i Århus, der handler om forskning og vidensformidling. Der er nogle iværksættere og miljøer, der kan udklække nogle af de nye kompetencer og kapacitet på området. Ja, dem har vi faktisk brug for - ikke kun i Aarhus men over hele landet."



Formålet med et videncenter for cybersikkerhed er at opbygge og afprøve nye teknologiske løsninger, der beskytter borgernes data og den digitale viden, som vi har i kommunerne, beskytte virksomhedernes data og så videre. Det er jo et formål at sikre hele forsvarskæden, rundt om organisationerne. Derfor er Aarhus Kommune med som partner i Security Tech Space.

Chef for fælles IT og Digitalisering Lone Juric Sørensen, Aarhus Kommune

“Kommunerne kan være aftager af den teknologi, som partnere i videncenteret udvikler, og vi vil gerne understøtte forskningen, så der kommer nye teknologiske løsninger, der modsvarer truslerne ude fra. De trusler udvikler sig jo med rivende hast blandt andet på grund af kunstig intelligens. Der har vi brug for, at teknologien, der forsvare os mod de trusler, matcher det”.
“Der vil kommunerne være aftagere af de løsninger. Og vi ønsker at bidrage til at skabe et miljø, hvor vi rent faktisk kan skubbe på den udvikling om mere robust cyberforsvar. En løsning som hjælper området, og at der bliver udklækket potentielle medarbejdere, som erhvervsliv og myndigheder kan bruge”.
“Hvis videncenteret eller en partner har udviklet teknologi eller metoder, et værktøj eller lignende på cybersikkerhedsområdet, så vil Århus Kommune kunne stille sig til rådighed som testpartner på nogle områder. Og det er værdifuldt for videncenteret. Det kan være en måde at bidrage på i forskning og udvikling af nye løsninger for at få noget godt ud i den sidste ende,” siger Lone Juric Sørensen.





Danmark får godt 3 mia. kr. fra EU til cybersikkerhed og grøn omstilling

Danmark får udbetalt 3,1 mia. kr. fra den europæiske genopretningsfond for investeringer, Danmark har lavet i cybersikkerhed og den grønne omstilling.

I kølvandet på corona-pandemien oprettede EU's medlemslande den europæiske genopretningsfond for at sparke gang i landenes økonomi, når corona-pandemien var fortid. Herefter lavede hvert medlemsland en genopretningsplan for, hvordan de vil få gang i økonomien igen, hvad der skal opnås, og hvor meget det vil koste. Pengene får de fra EU, når målene er opnået.

Danmarks oprindelige genopretningsplan fra 2021 blev i 2023 udvidet med et REPowerEU-kapitel med tiltag for ca. 1,5 mia. kr. til at mindske afhængigheden af russisk fossil energi og accelerere den grønne omstilling. Den samlede plan indeholder nu i alt 93 mål, hvoraf over 60 pct. af tiltagene er grønne tiltag. Planen er dermed en af de grønneste i EU.

Pengene udbetales af seks omgange i takt med, at Danmark opfylder målene i planen. Danmark modtog sidste år første rate

på 2,2 mia. kr. fra den europæiske genopretningsfond. Nu falder så anden rate på i alt 3,1 mia. kr., efter Danmark har nået 18 yderligere mål, og den anden betalingsanmodning er godkendt. Samlet har Danmark på nuværende tidspunkt nået 43 af de 93 mål i planen, der løber frem til 2026.

Den danske genopretningsplan bidrager til at finansiere en lang række brede politiske aftaler, der især har fokus på digitalisering og grøn omstilling. I denne fase er der blandt andet leveret på mål om en national strategi for cybersikkerhed og grønne teknologier som CO2-fangst og grønne transportmidler.



Indkøb af servere og storage på SKI 50.03? Vi guider dig

Komplex it har dybdegående erfaring med it-infrastruktur, og vi forstår vigtigheden af pålidelige servere og storageløsninger. I samarbejde med Hitachi Vantara kan vi tilbyde løsninger i høj kvalitet til attraktive priser, der passer til din organisations behov.

Få enterprise-teknologi med minimal investering og:

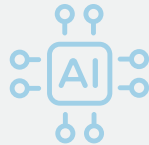
96%



Potentiel reduktion i storage CO2-aftryk

Op til

70%



Reduktion i manuelle processer med AI

100%



Garanteret data tilgængelighed

Må vi inspirere dig?

Vi sætter gerne flere ord på, hvordan vi kan optimere din it-infrastruktur med en minimal investering. Ræk ud til Rikke Laursen på rl@komplexit.dk

www.komplexit.dk/hitachi



Fælles sønderjysk IT-samarbejde står foran svendeprøve

Det fælles sønderjyske IT-samarbejde mellem de fire kommuner Sønderborg, Tønder, Haderslev og Aabenraa, som er etableret i februar 2022, står nu foran sin "svendeprøve". Ifølge IT- og digitaliseringschef Charlotte Bay-Greisen, Haderslev Kommune, står de fire kommuner i fællesskab overfor at anskaffe en fælles IT-løsning til "awareness-træning" som skal implementeres og støtte de fire kommuner i den strategiske opgave inden for informationssikkerhed.

"Vi gennemfører anskaffelse af et system i de fire kommuner. Det betyder, at når vi udvikler awareness kampagner sammen, bliver det med de samme budskaber og målsætninger. Det betyder, når vi laver målinger, kommer vi til at kunne sammenligne, hvordan hver kommune klarer sig i forhold til de andre kommuner," siger Charlotte Bay-Greisen, der kalder anskaffelsen af en fælles "awareness-løsning" for en svendeprøve i det sønderjyske IT-samarbejde.

Awareness eller opmærksomhed fra medarbejdernes side er helt afgørende inden for data- og informationssikkerhed, så ansatte ikke kommer til at klikke på et forkert link, der kan være afsendt af en hacker i en phishing mail. Så medarbejdernes kompetencer og viden om, hvordan man passer på borgernes og kommunens data og viden om, hvad der udgør en trussel og hvad der ikke gør, er en helt afgørende del af cybersikkerheden.

"Når vi kommer til at arbejde ensartet inden for awareness, kan vi arbejde med de samme målsætninger. Vi kan lave strategi sammen, udvikle ny strategi for medarbejdernes kompetencer, vi kan lave handlingsinitiativer, som vi kan dele med hinanden. Vi kan lave fælles informationsmateriale og kampagner sammen, fordi vi har det samme afsæt," siger Charlotte Bay-Greisen.



Et andet initiativ i det fælles sønderjyske IT-samarbejde er muligheden for et tværkommunalt beredskab ved cyberangreb.

Kommunaldirektørerne enige

Som sagt begyndte samarbejdet i Sønderjylland i februar 2022, da kommunaldirektørerne i de fire kommuner tog udgangspunkt i en politisk aftale i Sønderborg Kommune, der siden er blevet en ramme om det fælles IT-samarbejde.

Et fælles IT-samarbejde kan spænde bredt. Det kan indeholde alt fra fælles videndeling på tværs af de fire sønderjyske kommuner til at kommunerne kan vælge at indgå i et større IT-samarbejde om særlige dele om drift og support. Gevinsterne ved øget vidensdeling og samarbejde kan være mere kvalificerede indkøb, nemmere adgang til stærke kvalifikationer og kompetencer og mere standardisering af IT- og digitaliseringsprocesser på tværs af kommuner.

Formand for Styregruppen Lisbeth Hansen, Økonomi og arbejdsmarkedsdirektør i Sønderborg Kommune: "Samarbejdet viser nogle gode takter og jeg synes vi er kommet godt fra start. Vidensdeling og sparring med medarbejdere i de andre kommuner er to væsentlige fordele. Det er et samarbejde vi tror på, og der er stor opbakning fra kommunaldirektørerne i de fire kommuner. Et samarbejde på udvalgte IT-områder, hvor der er et potentiale. Ved at løfte opgaverne i et fællesskab håber vi, at vi får flere kvalificerede ansøgere, som

Vi oplever så meget tryk på vores område, og vores medarbejdere kan flytte over i det private og få en højere løn. Altså de kompetencer, vi får opbygget inden for digitalisering og datasikkerhed, kan være svære at beholde, fordi de medarbejdere bliver attraktive andre steder på markedet – specielt inden for data- og informationssikkerhed og IT-arkitekter.

IT- og digitaliseringschef Charlotte Bay-Greisen, Haderslev



kan imødegå det stigende pres der er på ressourcerne, fordi vi hjælper hinanden på tværs af de fire kommuner.”

Charlotte Bay-Greisen: ”Der er jo ikke nogen af os IT- og digitaliseringschefer, der er uddannede indenfor informationssikkerhed eller ISO eller GDPR. Det er alt sammen opgaver, der er kommet til kommunerne udefra, og som vi har lagt på nogle få medarbejdere, og så har de på bedste mulig vis forsøgt at følge med og blive uddannet. Men opgavemængden er bare støt stigende og det ser ud til at fortsætte. Nu går vi og venter på det fælleskommunale cyberværn og DCIS-Sund, som er en opgave, der er kaldt obligatorisk”.

Fordelen ved fællesskabet, ifølge Lisbeth Hansen og Charlotte Bay-Greisen, er, at de medarbejdere, der løser disse opgaver, ikke sidder alene med dem. De kan dele deres erfaringer med kollegerne i de tre andre kommuner.

Bremse IT-udgifterne

Da kommunaldirektørerne i de fire kommuner besluttede sig for det fælleskommunale IT-samarbejde hed det ”at bremse udgiftsudviklingen på IT-området”. Men det bliver også præciseret, at der ikke er et ønske ”om dannelse af et fælles driftsselskab, der skal varetage driften af IT-området på tværs af kommuner”.

Charlotte Bay-Greisen: ”Vi ser at alt stiger. Når vi kigger på licenser fra Microsoft, så stiger de markant. Der sammenligner vi priser i kommunerne. Vi støtter hinanden i, hvad man kan bruge de forskellige licenser til. Det vil sige, at man kan måske nedlægge nogle licenser eller ændre på licenseringen. Jeg fandt en statistik, hvor Dansk industri siger, at de danske kommuner har en forventning om øgede udgifter på 20 pct. inden for IT-området i det kommende år. Det ved jeg ikke, om det er rigtigt. Men det er et område som bare bliver dyrere og dyrere. Vi ser jo ikke nogen systemer blive opsagt. Vi bliver ikke færre kommuner og vi får heller ikke færre brugere, tværtom. Så vi har en opgave med at holde vores omkostninger så lave som muligt”.

”Vi oplever så meget tryk på vores område, og vores medarbejdere kan flytte over i det private og få en højere løn. Altså de kompetencer, vi får opbygget inden for digitalisering og datasikkerhed, kan være svære at beholde, fordi de medarbejdere bliver attraktive andre steder på markedet – specielt inden for data- og informationssikkerhed og IT-arkitekter,” siger Charlotte Bay-Greisen.

”Vores IT-samarbejde betyder også, at vi står stærkere over for leverandørerne. Hvis en leverandør har tre af de fire kommuner som kunder, kan vi måske få den fjerde kommune med ombord, og dermed få sænket priserne fordi vi kan samles om forskellige opgaver. Det vil også være med til at bremse IT-udgifterne,” siger Charlotte Bay-Greisen.

NSIS/NIS2

National Standard for Identiteters Sikringsniveauer (NSIS) revision har været en stor revisionsopgave for landets kommuner. Den er en tilbagevendende opgave, indenfor digital identitetssikring af kommunalt ansatte. Charlotte Bay-Greisen: ”Det har været en meget stor opgave for alle fire kommuner, og vi har grebet det lidt forskelligt an, og vi har haft forskellige revisionselskaber ind over til at godkende årsberetningen. Men vi har efterfølgende talt om, at opgaven med fordel kunne løses i det sønderjyske IT-samarbejde ved at ansætte en fælles NSIS-projektleder og sende revisionsopgaven i udbud”.

”Vi kunne også kigge på at bruge den samme IT-understøttelse til at administrere NSIS internt, ligesom vi kunne have genbrugt noget af den dokumentation vi har lavet i hver kommune. På den måde ville vi samlet set have brugt færre ressourcer. Så vi er enige om at erfaringer fra NSIS skal omsættes til, at vi arbejder sammen om det kommende NIS2,” siger Charlotte Bay Greisen.



FAKTA

Der er nedsat en styregruppe med økonomidirektør som medlem og IT og Digitaliseringschefer fra de fire kommuner, hvor den kommende proces og afklaring af mulige samarbejdsflader løbende drøftes. I styregruppen har man besluttet at nedsætte fire arbejdsgrupper, der arbejder med IT-infrastruktur, faglig sparring/netværk, deling af specialistressourcer og Indkøb og Udbud.

Teleprofessor Lars Dittmann, DTU: "Det er udkanten der kommer i klemme"



Når den digitale infrastruktur ikke er tænkt med ind som en del af digitaliseringen, er det udkanten der kommer i klemme. Det siger teleprofessor Lars Dittmann, DTU. "Der kan ikke leveres digitale velfærdsydelser i hele landet uden velfungerende infrastruktur. Så snart vi bevæger os uden for byområder, og der bliver større afstand mellem ejendommene, bliver infrastrukturen stadig tyndere".

Det perspektiv står i dag knivskarpt henover Langeland, som det dårligst stillede område i Danmark - digitalt set. TDC har varslet at lukke kobbernettet ned i hele landet inden 2030. Det rammer særlig hårdt på Langeland, da 80 pct. af Langeland får deres opkobling til Internet gennem kobberkabler, "Det hjælper ikke at sige, at vi dækker 98 pct. af landet. Jeg spørger, hvad med de sidste to pct? Hvad skal de gøre? Internet er i dag ligeså vigtigt som vandforsyning og el. Det er samfundskritisk infrastruktur. Nu taler mange om, at man vil hjælpe dem, der mister deres internet via kabel, med mobilt bredbånd. Men det er ikke et reelt alternativ. Det er min opfattelse, at leverandører af fiberkabler og mobilforbindelser vil sikre dækning i de samme områder. Nemlig dér, hvor folk bor tættest. Så de områder, hvor der ikke er effektivt internet, er de samme områder, hvor der ikke er mobildækning. Det er udkanten der kommer i klemme," siger Lars Dittmann.

Han trækker tiden tilbage til dengang, da TDC blev solgt i 1997 til en amerikansk virksomhed. Han mener, det var en stor fejl at sælge netdelen i TDC fra, "Man kunne godt have solgt servicedelen i TDC fra og beholdt den digitale infrastruktur og ladet private firmaer konkurrere om services. Men at sælge infrastrukturen var en stor fejl, fordi infrastrukturen er garantien for at kunne bevare det digitale velfærdssamfund i yderområder og på øerne," siger Lars Dittmann, DTU.

Kludetæppe

Markedsudrulningen af kabler og mobilmaster gør, at samfundets digitale infrastruktur bliver et "kludetæppe", da der er mange forskellige aktører til at sikre sammenhængen.

"Det er netop udkantsområderne, der kommer i klemme. Der er mange steder på Lolland, hvor folk ikke har dækning overhovedet. Det er et stort problem. F.eks. når ambulancer kører rundt i fjernområder, og som skal



” Markedet har misforstået betydningen af den digitale infrastruktur. Folk betaler gladeligt over 100 kroner om måneden for Spotify og for mofibo og flere hundrede kroner for TV-pakker. Mens de betaler mellem 19 og 39 kr. om måneden for et mobilabonnement. De billige mobilabonnementer betaler ikke en krone for at få internetforbindelse, fordi de mener internet er gratis og at det er der hele tiden. Det er indlysende, at det ikke kan svare sig at levere internetforbindelser på de vilkår.

Teleprofessor Lars Dittmann, DTU

infrastruktur. Folk betaler gladeligt over 100 kroner om måneden for Spotify og for mofibo og flere hundrede kroner for TV-pakker. Mens de betaler mellem 19 og 39 kr. om måneden for et mobilabonnement. De billige mobilabonnementer betaler ikke en krone for at få internetforbindelse, fordi de mener internet er gratis og at det er der hele tiden. Det er indlysende, at det ikke kan svare sig at levere internetforbindelser på de vilkår. Kunderne forstår heller ikke, at et kobberkabel en gang imellem bliver gravet over, eller der kommer mus i det eller der kommer fugt ind og kablet skal erstattes og vedligeholdes. Men det sker og det koster.” De store problemer som Langeland og andre øer og udkantsområder oplever nu, skyldes ophævelsen af forsyningspligten i 2017.

Lars Dittmann: ”Jeg synes, det er kritisk. Jeg har selv et sommerhus på Fanø og den eneste måde vi kan få internet derovre er med kobber. Jeg ved ærlig talt ikke, hvad vi skal gøre, når det forsvinder. Selvom der står en stor TDC mast i nærheden, så har vi slet ikke stabil internetforbindelse på mobilnettet.”

”Der er jo ikke garanteret dækning overalt med mobilmaster. Der er dækningsmål på et vist antal procenter og der er jo bare nogle steder hvor det rækker og andre steder hvor det ikke gør. I dag synes man ikke, at det er samfundets opgave at levere den digitale infrastruktur. Jeg synes det er forkert. Og så er vi der, hvor folk må søge hen og bo, hvor infrastrukturen er til rådighed. Jeg forstår ikke, at man ophævede forsyningspligten. Det var en stor fejl,” siger Lars Dittmann.

”Hvis der går hul på et hoved forsynings vandrør og vandværket siger jamen du er den eneste der er koblet på, det giver ikke mening, at du betaler 1500 kroner om året til vandværket. Det hænger ikke sammen”. ”Så må du leve uden vand, indtil du får nogle naboer. Det er absurd. Men det er sådan markedskræfterne reagerer på internettet. Men i et digitaliseret samfund er internet ligeså vigtigt som vand.”

Yderområderne

Som nævnt er det yderområderne, der kommer i klemme. Ifølge Lars Dittmann nytter det ikke at sætte mobildækning op som et alternativ til kabelbåret internet. De områder hvor kobbernettet bliver lukket ned er præcis de samme områder, hvor der er dårlig mobildækning. Infrastruktur – mobil eller kabel – der ikke er dækker 100 pct. skaber problemer for de, der ikke har det.

”Jeg synes det er svært at finde ud af hvad yderområderne skal gøre, når politikerne har den holdning de har til den digitale infrastruktur. Politikerne kan godt finde ud af at bygge motorveje, for 135 milliarder kroner i de kommende 10 år. Man kunne godt efterlyse noget lignende på internet, - altså hvis det var det man ville,” siger Lars Dittmann.

behandle en patient, og hvor det er svært at ringe patienten op. De kan slet ikke få dataforbindelse til patientjournaler på sygehuse for at se data om patienten,” siger Lars Dittmann.

”Så manglende dækning og dårligt internet generer voldsomt i dagligdagen, men det er også et seriøst problem i akutte situationer”.

Magasinet KITA skrev i november 2023, at TDC varslede nedlukning af kobbernettet og at Langeland vil miste 80 pct. af internetforbindelser senest i 2030. I februar 2024 fortalte IT-chef Mikael Kronstrøm, Langelands Kommune, at han havde ikke set et eneste fiber- eller mobilmastprojekt syd for Rudkøbing – altså i den tyndest befolkede del af Langeland. ”De bliver ladt i stikken af markedskræfterne,” siger han.

Et flertal i Folketinget ophævede TDC’s forsyningspligt i 2017. Det betyder, at TDC ikke er forpligtet til at levere internetforbindelser til de ejendomme, hvor det ikke kan svare sig. Der er ikke forsyningspligt.

Lars Dittmann: ”Markedet har misforstået betydningen af den digitale



Fyn og KL bekymret over manglende dækning på yderlige adresser

Borgmesterforum Fyn udtrykker bekymring om mobil- og bredbåndsdækningen på Fyn og øerne og i landdistrikterne vil have tilstrækkelig kapacitet til at kommunerne kan levere de nye services til borgerne, som de er forpligtet til at levere.

Borgmesterforum Fyn skriver om dette i en henvendelse til Klima- og Energiminister Lars Aagaard (M). KL giver udtryk for den samme bekymring. KL har rettet en henvendelse til Folketingets udvalg for Digitalisering og IT, hvor de spørger ind til den samme problematik.

I KL's brev hedder det: "Der er generel god mobil- og bredbåndsdækning i Danmark, men der er fortsat en bekymring for, hvordan staten vil sikre, at markedet også leverer tidssvarende og stabile forbindelser til de sidste to pct. adresser, der i dag ikke er dækket.

Kommunerne er bekymret for konsekvenserne af at inkludere mobilt bredbånd, som en del af mulighederne for at opfylde bredbåndsmålsætningerne. Målsætninger, der skulle sikre 100 pct dækning med 100/30 Mbit/s og 98 pct dækning med infrastruktur til at levere 1Gbit/s," hedder det i KL's brev.

Chefkonsulent Anne Kathrine Fjord-Marschall, KL: "Der er jo ikke nogen tvivl om, at mobildækningen er rigtig god. Men noget af det, vi har brug for er, at vi har en sikkerhed for, at vi ikke kommer i situationer, hvor mobildækningen ikke kan lade sig gøre, da det er en delt ressource. Det vil jo være u hensigtsmæssigt, hvis det opstår, hvor vi har brug for at være ude i borgernes hjem til et kontrolbesøg, en monitorering eller et online skærmbesøg. I fremtiden forventer vi at levere endnu mere service i borgernes hjem og dermed bliver stabile forbindelser på borgernes adresser helt essentielt. Altså virker det også når der er fodboldlandskamp i nærheden eller der er gameraften hos naboen? Eller kræver det yderligere investeringer hos borgerne som forstærkere på taget for at få den stabile dækning? Vi har ikke fået nogen dokumentation for dækningen eller hvad telebranchen laver af

løsninger for, at alle borgerne har stabile forbindelser. Derfor spørger vi Folketingets udvalg for Digitalisering og IT om disse forhold og konsekvenserne ved Regeringens nye tilgang, så vores bekymring kan fejles væk."

80 pct. af tiden

Bekymringerne, som KL og Borgmesterforum Fyn giver udtryk for handler om, at telebranchen ikke kan garantere dækning med mobilt bredbånd på 600Mbit/s download og 30 Mbit/s upload-hastigheder i mere end 80 pct. af tiden i modsætning til fast bredbånd som f.eks. fibernet.

Projektleder Sara Rosager Mortensen, Digitalisering og Teknologi, Assens Kommune: "Vi er som kommuner bekymret, fordi mobildækningen kun er garanteret 80 pct. af tiden. Kan vi leve med, at der blot 80 pct af tiden er en garanteret dækning, der leverer download og upload hastigheder i den nye model for inddragelse af mobilt bredbånd. Hvad med de sidste 20 pct? Rammer de 20 pct. af tiden lige præcis de tidspunkter, når vi skal levere online støtte og hjælp til borgeren," siger Sara Rosager Mortensen. Mobildækningen er vigtig og en udbygning og kapacitetsmæssig opgradering af denne er uden tvivl afgørende og vigtig i vores fremtidige opgaveløsninger, men ifølge Sara Rosager Mortensen, er det ingen fremtidssikring, hvis den teknologi står alene i de kommende udrulningsplaner.

"Vi er som kommuner bekymrede på borgernes vegne, når vi skal implementere ny velfærdsteknologi, hvor vi oplever en kraftig vækst i behovet for at kunne tilgå digitale løsninger i udførelsen af serviceopgaver, der er målrettet borgerne. Ligeledes er der



et erhvervsliv som også har et stigende behov for en sammenhængende, stabil og fremtidssikret digital infrastruktur. Hvis det fortrinsvis kun bliver mobile løsninger til de resterende adresser i restgruppen og de ikke er garanteret den lovede dækning andet end 80 pct. af tiden, hvilken betydning får det så for de forpligtigelser vi har som kommuner? - og hvordan fremtidssikrer vi i det hele taget de sidste adresser i statens målsætning for 2025 og EU's målsætning i 2030, som vi ikke har nået endnu," siger Sara Rosager Mortensen.

"Vi nævner det fordi vil oplever at vi pt. blot ser toppen af isbjerget i forhold til databehovet,- som stiger støt. I kommunerne ser vi på muligheder for i højere grad at anvende online støtte og digitale løsninger til borgere, hvor det giver mening og er relevant. Mange er godt i gang og anvendelsesmængden vil stige. Jeg er lokalt bla. inde over implementering af telemedicin i form af TeleKol og Hjertesvigt. Det er et nationalt bestemt projekt for alle 98 kommuner. Det handler om hjemmemonitorering af KOL-patienter. En opgave som er flyttet ud i kommunerne og netop er igangsat. Lige om lidt følger opstart af hjemmemonitorering af hjertesvigts patienter. Der bliver i det

hele taget rigtig meget af lignende tiltag fremover, fordi det er den måde hvorpå vi i større grad kommer til at understøtte vores borgere i hjemmet, som supplement til de fysiske besøg," siger Sara Rosager Mortensen.



” Vi er som kommuner bekymret, fordi mobildækningen kun er garanteret 80 pct. af tiden.

Projektleder Sara Rosager Mortensen, Digitalisering og Teknologi, Assens Kommune



FAKTA

Fynsk Samarbejdsforum for Digital Infrastruktur (FSDI) har netop afdækket mobil- og bredbåndsdækningen på Fyn og øerne for 2023. Afdækningen viser, at der stadig er udfordringer med at nå målsætningerne i Teleforliget 2021 om 100 Mbit/s download og 30 Mbit/s upload. Konkret viser afdækningen, at 8.605 adresser i Region Syddanmark ikke har adgang til internet med den hastighed, Teleforliget har sat som et minimum for at kunne sikre en moderne digital hverdag. 7.200 af disse adresser er fynske og dækker over 12.000 mennesker, flere end 2.800 virksomheder og godt 1.200 sommerhuse på Fyn og øerne. Derudover har 3,7 pct. stadig kun XDSL-forbindelser, som ikke er fremtidssikret og ikke kan opnå 1000 Mbit/s download. Nye tal for 2024 er endnu ikke klar, men forventes offentliggjort i efteråret 2024.





2024

Husk at sætte kryds i kalenderen til de kommende arrangementer i KITA

22. maj 2024

Regionsmøde - Syddanmark

22. maj 2024

Regionsmøde - Midt/Nord

26. juni 2024

Temadag - hos Severin i Middelfart.
Hvordan optimerer du brugerstyring
ved hjælp af den fælleskommunale
infrastruktur?

22. august 2024

Temamøde - Region Sjælland

12. og 13. september 2024 på Hotel Koldingfjord.

KITA Efterårsseminar 2024

25. september 2024

Digitaliseringsmessen24

6. november 2024

Regionsmøde - Hovedstaden

14. november 2024

Regionsmøde - Syddanmark

18. november 2024

Regionsmøde - Midt/Nord

29. november 2024

Regionsmøde - Sjælland

Vi glæder os til at se dig



>>> itchefer.dk



"AI vinder terræn"

Alle dem Magasinet KITA har talt med i dette tema, er småirriterede over den "hype" som AI afstedkommer. Men de erkender også, at teknologien breder sig hurtigt, at alle snakker om det og mange er i gang. Så AI vinder terræn. Der er også løftede pegefingre.

Formand for KOMDIR Eik Møller, kommunaldirektør i Ballerup, advarer kommunerne mod at kaste sig ud i store AI-strategier. I første omgang gælder det om at få politisk accept af den måde, der skal arbejdes med AI på. Dernæst er det op til politikerne på Christiansborg at gøre det lovligt at bruge AI i borgernære relationer. Først da giver det mening at tage fat på strategien.

FleetOptimiser, som er intelligent flådestyring, eller grøn omstilling af bilflåden, vil i løbet af en måned tages i drift i 13 myndigheder, heraf 11 kommuner. Det er algoritmen, der sikrer udnyttelse af bilflåden i den kommunale hjemmepleje.

"Generativ AI ændrer den måde, vi arbejder på," siger IT- og digitaliseringschef Lars Borg, Næstved Kommune. Han er sammen med fire andre kommuner og KL i gang med at udvikle en kommunal udgave af ChatGPT.

Sønderborg Kommune har taget AI i brug ved aktindsigt i Børn og Unge afdelingen. Har reduceret tidsforbruget op til 50 pct. I denne afdeling er der årligt 250 sager om aktindsigt.

Kommunerne er nysgerrige overfor at bruge værktøjer inden for Kunstig Intelligens, men de er samtidig også usikre på, hvad de må bruge det til, siger kontorchef Frederik Nordentoft, Digitalisering og Teknologi, KL.

Ifølge KL's Teknologiradar, som følger anvendelsen og interessen for nye teknologier, viser målinger, at over en tredjedel af de 634 respondenter siger, at de er ved at afprøve generativ AI som ChatGPT, mens 15 pct. af respondenterne siger, deres kommune har det i drift, og 32 pct. overvejer at bruge det.

"Der er en stor lyst til at afprøve og bruge løsninger med generativ AI, og der er kun 16 pct., der siger, at de ikke overvejer at bruge teknologien", siger Frederik Nordentoft.



Læs artikler i
TEMA'et om
AI
22-35





Vent med AI-strategi:

“Det kan være spildte kræfter”

Formanden for kommunaldirektørernes forening Eik Møller, kommunaldirektør i Ballerup, advarer kommunerne mod at kaste sig ud i store AI-strategier. I første omgang gælder det om at få politisk accept af den måde, der skal arbejdes med AI på. Dernæst er det op til politikerne på Christiansborg at gøre det lovligt at bruge AI i borgernære relationer. Siden kan man tage fat på strategien.

Brug af kunstig intelligens (AI) rummer store potentialer for at effektivisere sagsgange og borgerkontakt i kommunerne. 52 kommunaldirektører svarer i en undersøgelse fra Dansk Erhverv, at de vil udforme en strategi for AI i løbet af 2024.

Men formand for KOMDIR Eik Møller, kommunaldirektør i Ballerup Kommune, vurderer, at kommunerne skal se AI i en større sammenhæng og som en del af den teknolo-

giske udvikling mere end som en selvstændig teknologi, man laver strategier for. Han opfordrer desuden til, at man sikrer involvering af kommunalpolitikere, så der skabes et politisk ejerskab til måden, man arbejder med teknologi på. Teknologierne bliver mere og mere en del af alt, hvad en kommune arbejder med, og derfor øger det behovet for politisk involvering og prioritering. Desuden mener han, at politikerne på Christiansborg primært skal



bruge deres tid på at tilvejebringe et lovgrundlag, der gør det muligt at bruge AI i borgernære relationer. Det findes ikke i dag.

Og før den politiske ramme og lovgivningsrammen er på plads, kan det i vidt omfang være skønne spildte kræfter at udarbejde omfattende strategier for anvendelsen af AI i kommunerne.

I mellemtiden giver det mest mening i forhold til tid og økonomi at være nysgerrig og eksperimenterende med AI-teknologier i mindre projekter inden for administrative opgaveområder, hvor AI datamæssigt kan gøre en forskel i sager om dispensationer fra lokalplaner, kørsel, HR og Løn etc..

Eik Møller opfordrer til, at man har øje for de såkaldte skjulte omkostninger ved nye teknologier, når man leder efter potentialer. For erfaringen er, at det "koster penge at tjene penge" i form af kompetenceudvikling, omlægning af opgavemønstre, løbende vedligehold af platforme osv. Der er ofte stort fokus på det, man gerne vil opnå på økonomi og effektivisering. En businesscase-tilgang bør også rumme risici og skjulte omkostninger.

Fem principper

I Ballerup Kommune er man pt. ved at lægge sidste hånd på et sæt styrende politiske principper for fremtidens digitalisering af Ballerup Kommune. Det sker for at sikre, at politikerne har sat de værdimæssige hegnspele for administrationens arbejde, og således at der er fokus på det kommunen ønsker at opnå frem for fokus på den enkelte teknologi eller løsning.

Det handler ifølge Eik Møller om at engagere de folkevalgte politikere i at fortælle, hvilke værdier og holdninger, der skal ligge til grund for digitaliseringen – herunder brugen af AI.

"Det handler ikke om at være for eller imod en bestemt teknologi, men om at fastsætte mål for, hvad teknologierne skal bruges til og hvordan. Uden en sådan politisk forankring af digitaliseringen og AI, kommer vi ikke i gang, men risikerer tilbageslag", forklarer han. Processen er ikke færdig. Men på tegnebrættet nævner Eik Møller tre ud af de fem principper, som efter al sandsynlighed kommer til at ligge til grund for digitaliseringen i Ballerup.

- Brug af ny teknologi skal have en etisk dimension. Dvs. at muligheder og risici ved brugen af teknologier som AI skal afdækkes, når projekter sættes i gang.
- I relation til borgerservice skal man altid kunne komme til at tale med et menneske selvom der bruges AI – f.eks. en chatbot til at besvare typiske spørgsmål. En default-funktion skal give adgang til en medarbejder, når borgeren har brug for det.
- Ved implementering af nye digitaliserings- og AI-processer skal teknologierne være afprøvet hos de slutbrugere, der skal anvende dem. Det være sig foreninger, borgere eller virksomheder. Det kunne f.eks. være en intelligent booking-system til kommunens bygninger eller sportsfaciliteter.

- fortsættes på side 24 >>>

” Jeg ved ikke, hvordan den lovgivningsmæssige ramme skal udformes. Men vi må have en lovgivning, der på den ene side giver muligheder for at eksperimentere, men på den anden side sætter grænser. Det er uhyggeligt svært, fordi teknologien altid vil være foran lovgivningen. Men måske kan det håndteres ved i højere grad at give kommunalbestyrelserne ansvaret for, hvad der kan sættes i værk.

Kommunaldirektør Eik Møller, formand for KOMDIR





” Der er en dobbelthed på det her felt. På den ene side taler vi om, hvor hurtigt teknologien udvikler sig – både for AI og det, der kommer efter, for der kommer jo også noget, som vi ikke kender i dag. På den anden side tager det tid og kræfter at få nye teknologier til at fungere i de komplekse strukturer, som vi har i den offentlige sektor.

Kommunaldirektør Eik Møller, formand for KOMDIR

I processen med at udforme disse principper har det overrasket Eik Møller, at man i kommunens Seniorråd har sagt god for, at kommunen går hurtigt frem med forskellige velfærdsteknologier- og digitaliseringsprojekter, der er brugbare. Seniorrådet vurderer, at de ældre borgere godt kan se, at kommunen ikke kan bruge pengene to gange. Omvendt er kommunalpolitikere i forhold til ny teknologi og digitalisering meget opmærksomme på at beskytte børn og unge, der ikke er gamle nok til at overskue konsekvenserne af egne valg.

Eik Møller regner med at processen omkring den politiske ramme for digitaliseringen i Ballerup er på plads til sommer.

En lovgivning, der giver plads og sætter grænser

Helt så optimistisk er han ikke, når det gælder lovgrundlaget for at bruge AI i borgernære relationer. Det er der stor usikkerhed om i dag. Han nævner et eksempel fra Næstved og Aarhus. Næstved Kommune har vundet en digitaliseringspris for at sætte en teknologi i gang i et ældrecenter, som gør det muligt for personalet via sensor-teknologi og en app at gribe hurtigt ind, hvis en borger er på vej til at falde ud af sengen eller skade sig selv. Men jurister i Aarhus kommune har vurderet, at en tilsvarende løsning ikke kan implementeres her, fordi den strider mod lovgivning om hensynet til personlig integritet.

Af samme grund har Københavns kommune opgivet at implementere et digitalt signaturprojekt fra Aalborg kommune, hvor AI gjorde det muligt at vurdere hvilke genoptræningsforløb, der var mest gavnlige for bevægelseshæmmede borgere.

”Jeg ved ikke, hvordan den lovgivningsmæssige ramme skal udformes. Men vi må have en lovgivning, der på den ene side giver muligheder for at eksperimentere, men på den anden side sætter grænser. Det er uhyggeligt svært, fordi teknologien altid vil være foran lovgivningen. Men måske kan det håndteres ved i højere grad at give

kommunalbestyrelserne ansvaret for, hvad der kan sættes i værk. Det bliver så ikke det samme fra kommune til kommune. Det vil mange interesseorganisationer påpege, men et vist spillerum for forskellighed er simpelthen nødvendigt”

Godt og skidt i 2030

Hvor er vi med AI i kommunerne i 2030 – om lidt mere end fem år?

Eik Møller er ikke i tvivl om, at vi til den tid vil se, at en række processer, som i dag er håndbårne, vil være automatiserede. Vi vil også se eksempler på, hvordan AI er brugt på velfærdsområder med succes, ligesom vi vil se eksempler på, at det er gået skidt.

”Der er en dobbelthed på det her felt. På den ene side taler vi om, hvor hurtigt teknologien udvikler sig – både for AI og det, der kommer efter, for der kommer jo også noget, som vi ikke kender i dag. På den anden side tager det tid og kræfter at få nye teknologier til at fungere i de komplekse strukturer, som vi har i den offentlige sektor.” Vi vil altså ifølge Eik Møller om fem år være længere end i dag, men slet ikke så langt som alle de mange private AI-leverandører, der løber kommunerne på dørene, forestiller sig.

”Ikke alt, der glimter, er guld. Derfor skal vi i kommunerne tilgå AI med interesse og nysgerrighed og prøve os frem. Men vi skal have rammerne og vilkårene i orden. Både de lokalt politiske i kommunerne og lovgivningsgrundlaget fra Christiansborg og den kommende EU-akt på området. Før rykker det ikke for alvor”, slutter han.



Automatiser jeres brugeroprettelser nu

- og kom i gang allerede inden sommerferien

Oprettelser og nedlæggelser af jeres IT-brugere bør baseres på ansættelser samt start- og stopdatoer i jeres lønsystem. Det klarer ID Connect's løsning – enkelt og hurtigt.

Løsningen har integration til følgende lønsystemer:

- KMD Delta
- KMD Opus Personale
- Silkeborg Data løn

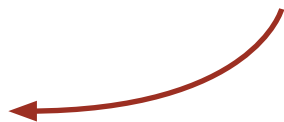
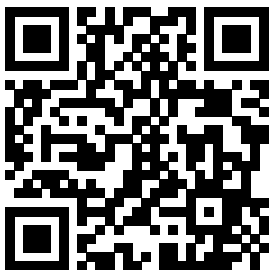
Med ID Connect får I også styr på vikaroprettelser. Det sker i en brugervenlig portal, hvor jeres sundhedspersonale selv kan varetage brugeroprettelser og tildele adgange 24/7 til fx Cura eller KMD Nexus.

Kort sagt får I reduceret antallet af manuelle processer, og dokumentationen til jeres næste NSIS-revision er naturligvis på plads. Det hele sker, uden at IT-afdelingen får flere opgaver.

Samarbejde skaber bedre løsninger

Hos ID Connect kan I være med til at sætte retningen for fremtidens brugerstyring, når vi deler og implementerer de gode idéer på tværs af kunderne. Det kan kun lade sig gøre, fordi løsningen er en ægte SaaS-løsning. Vi implementerer den gode idé, og den kommer ALLE til gode på én og samme tid.

Scan QR-koden og læs om en kommune, der har automatiseret brugeroprettelser



Du kan også vælge at skrive iam.idconnect.dk/kit i din browser - eller ring til os på telefon 5363 6732.

Automatiser dine processer!
Det frigiver ressourcer
Forbedrer brugeroplevelsen
Styrker sikkerheden
Og du sparer konsulenttimer



11 kommuner i drift med kunstig intelligens til grøn omstilling af bilflåden

Det startede som et signaturprojekt i 2020 med fem kommuner, da FleetOptimiser blev skabt. I 2022, da Syddjurs Kommune holdt en workshop som evaluering af første del, dukkede en række nye kommuner op, som viste interesse for de opnåede resultater. Aarhus Kommune blev nu pennefører og projektejer sammen med 13 medansøgere og fik tilsagn fra Digitaliseringsstyrelsen på 10 mio. kr. til projekt "Intelligent flåde-styring", hvor AI-løsningen FleetOptimiser i løbet af i år skaleres og implementeres hos 13 myndigheder. Det forventer projektlederne Sofie Buhl og Joachim Daus-Petersen, Aarhus Kommune er sket med udgangen af juni 2024.

Nu tager 13 myndigheder kunstig intelligens i drift i hjemmeplejen. Intelligent flådestyring bliver fulgt tæt af mange kommuner, da kommunerne har store bilflåder. Den intelligente flådestyring kan ved hjælp af kunstig intelligens reducere antallet af biler ved at køre det samme antal kilometer med bedre ruteplanlægning samt reducere mængden af CO₂-udledninger ved at have færre biler eller skifte fra fossilbiler til el-biler.

Den analyse Aarhus Kommune foretog ud fra kørselsmønstre på GPS-data, viste, at hjemmeplejen havde en overkapacitet på ca. 15 pct. Ved et udbud kunne Aarhus Kommune nøjes med at lease 30 nye biler i stedet for 43, som oprindeligt beregnet, efter at have lavet simuleringer med FleetOptimiser. Altså en reduktion på 30 pct. i udbuddet, men hvor det stadig er muligt at opretholde de samme kørselsmønstre.

Fra projekt til drift

FleetOptimiser var i sin første fase et udviklingsprojekt blandt fem kommuner. Nu tages det i drift i 11 kommuner og to regioner.

Projektleder Sofie Buhl, Aarhus Kommune: "I første fase var det et udviklingsprojekt, med en løsning der var udviklet i et samarbejde mellem fem kommuner og to leverandører. Nu skalerer vi løsningen og implementerer den i 13 myndighedsorganisationer. Da kommunerne er organiseret forskelligt, bliver der reelt tale om 13 forskellige IT-projekter for at få det ind i driften".

I Sønderborg Kommune har de samlet alle kommunale køretøjer i en selvstændig enhed, og i Norddjurs Kommune var der slet ingen flådestyring, da de meldte sig ind i fællesskabet, og har fået det skrevet ind i budgettet for 2024. Så projekterne er i bund og grund ret forskellige.

"Vi har undervejs talt om, at det er en stor fordel for os alle at være så mange om at tage det i drift. Vi kan læne os op ad hinanden og lære af hinanden. Man får åbnet øjnene og ser nye vinkler for anvendelsen af kunstig intelligens. I Norddjurs har der været efterspørgsel på flere cykelruter. Det er sådan noget, vi andre godt kan have lidt svært ved at komme i gang med. Men selvfølgelig er det relevant," siger Joachim Daus-Petersen.

"I Aarhus er vi er startet med intelligent flådestyring i hjemmeplejen. Historisk set er det sundhed og omsorg, der har nogle rigtig gode cases og som har været bedst organiseret og haft tradition for at køre allermest. Derfor har de data på deres køretøjer, men vi ser et kæmpestort potentiale på de andre områder. Børn og unge området er der også et potentiale og inden for køretøjer i administrationen. Der har bare ikke været det samme fokus, men det tror jeg, vi vil komme til at se fremover," siger Sofie Buhl.

Aarhus kommune forventer, at tiltaget reducerer 49,4 tons CO₂ i fase tre, som kommer fra de 13 biler, der ikke blev indkøbt i det seneste udbud.

Ligeledes opnås en økonomisk besparelse på omkring 3. mio. kr. ved at lease færre biler end der tidligere var kalkuleret med.

Der er både bedre miljø og økonomi i intelligent flådestyring.



FAKTA

Fleet Optimiser har tre grundlæggende "moduler":

Manuel flådesammensætning: Simulerer konsekvenser for både økonomi og CO₂-udledning, når man vælger type og antal køretøjer på en lokation. Køretøjer tilføjes og fjernes manuelt, både biler og cykler.

Automatisk flådesammensætning: FleetOptimiser kommer med forslag til det korrekte antal og typer af køretøjer i flåden ud fra kørselsmønstre og ud fra en prioritering mellem økonomi og CO₂-reduktion.

Dashboards: Business Intelligence/ledelsesinformationsmodul, til udstilling af data, CO₂-udledning pr. dag eller en given dataperiode, samlede antal kørte km, kørte km pr. vagtlag, bil og lokation, anvendelsesgrad mm.

Datagrundlaget er GPS-data fra myndighedernes køretøjer, som hentes hver nat fra myndighedernes flådestyringssystem samt metadata på de enkelte køretøjer, (mærke, model, brændstofforbrug, CO₂-udledning, økonomi, ladetid pr døgn. mv.). Der kan simuleres på data to år tilbage i tid.

"GPS-data er personoplysninger og vi har Datatilsynets ord for, at det, vi gør, er i orden. Vi tager GPSdata ind fra flådestyringssystemet. Det gør vi en gang i døgnet, og så bliver data aggregeret til at vise et starttidspunkt og et sluttidspunkt på hele rutens længde. Vi kan ikke se nogen enkeltadresser eller stop undervejs. Så den lokation, vi kan se, er en kommunal adresse – både start og slut – og hvilket køretøj. Ud fra disse data kan der tages beslutninger om type køretøj og antallet af køretøjer på en given lokation. Algoritmen giver forslag til det korrekte antal køretøjer og køremønster – og en prioritering af økonomi og CO₂-udslip," siger Joachim Daus-Petersen. Alle data fra de 13 myndigheder ligger på en cloudplatform i Tyskland.



FAKTA

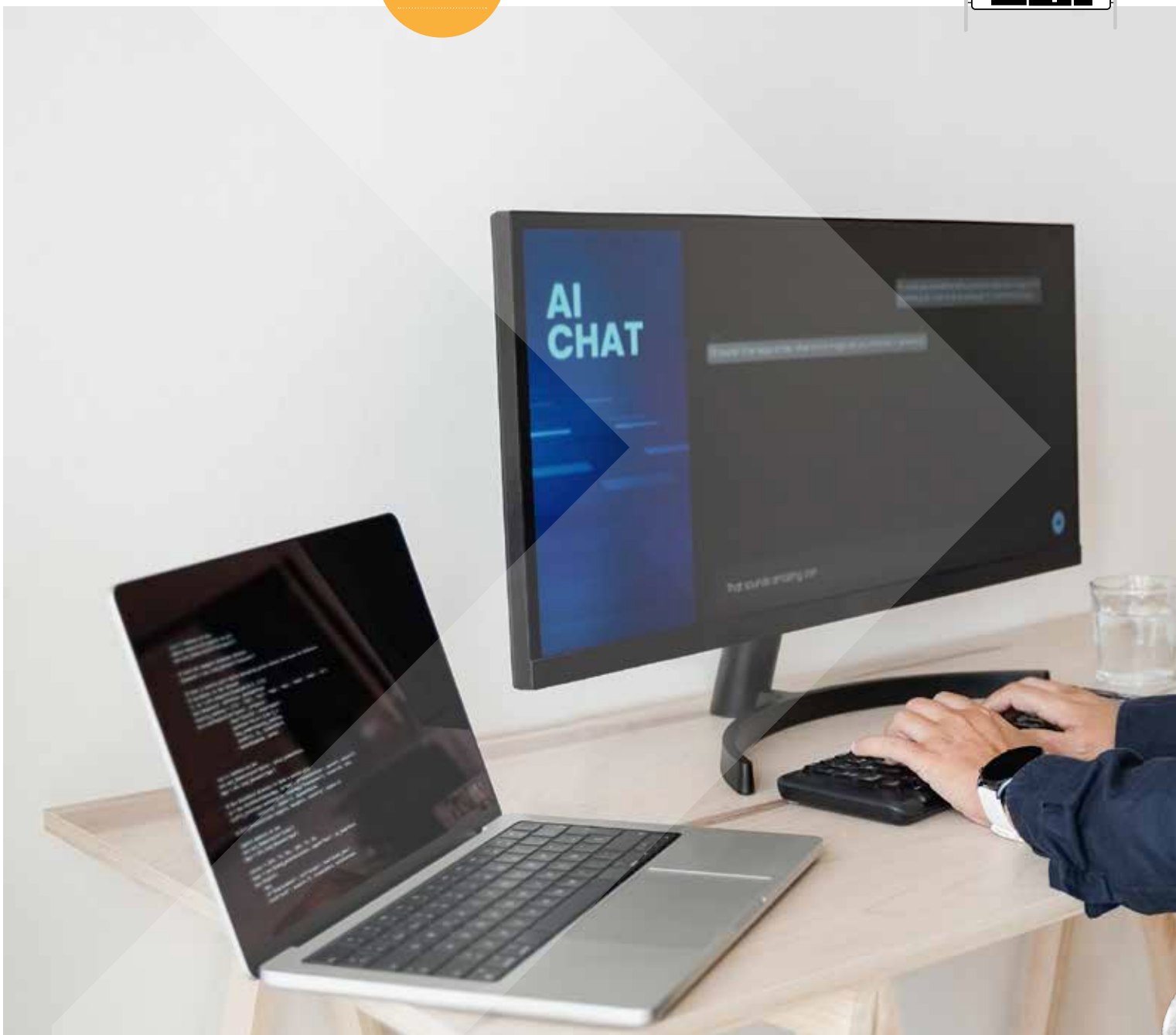
De deltagende myndigheder er:

Aalborg, Esbjerg, Favrskov, Kerteminde, København, Norddjurs, Ringsted, Slagelse, Syddjurs, Sønderborg, Aarhus, Region Midt og Region Hovedstaden. Af disse er 10 myndigheder koblet op, og de resterende tre forventes at komme på løsningen i løbet af Q2 2024.



" I Aarhus er vi er startet med intelligent flådestyring i hjemmeplejen. Historisk set er det sundhed og omsorg, der har nogle rigtig gode cases og som har været bedst organiseret og haft tradition for at køre allermest. Derfor har de data på deres køretøjer, men vi ser et kæmpestort potentiale på de andre områder.

Projektleder Sofie Buhl, Aarhus Kommune.



IT- og digitaliseringschef Lars Borg, Næstved:

“Generativ AI ændrer måden vi arbejder på”

“Generativ AI ændrer den måde, vi arbejder på,” siger IT- og digitaliseringschef Lars Borg, Næstved Kommune. Han er sammen med en række andre kommuner og KL i gang med at udvikle en kommunal udgave af ChatGPT. I Næstved Kommune er den lokale udgave døbt NKGPT.



En håndfuld kommuner - foruden Næstved, deltager Odense, Aarhus, Vejle og Sønderborg i udviklingen af KommuneGPT. Alle kommuner kan være med, så længe de er enige i de overordnede principper om en åben tilgang, hvor det, der kan deles, bliver delt.

Magasinet KITA har talt med Næstved Kommune. Her sætter Lars Borg to grundlæggende betingelser for sin lokale NKGPT. Den ene er, at datasvarene skal bruges som beslutningsstøtte for den lokale medarbejder. Den anden er, at de data, der bruges til at generere svarene, ikke ligger i skyen hos en leverandør, men findes og holdes inden for murene.

"Næstved Kommunes GPT skal kigge ned i de data, som Næstved Kommune har til rådighed. Hvis jeg stiller spørgsmålet - hvor meget må 10 mobiltelefoner koste? Så kigger NKGPT ikke bare ned i vores intranet. Den kigger ned i alle de data, vi har til rådighed i kommunens systemer. Den kan komme med nogle svar, der både vurderer, hvornår data er fra og med hvilket formål, det er skrevet, og hvordan svaret passer ind i min kontekst. Så i stedet for jeg selv går på internet og bruger Google og bruger tid på at kigge svarmulighederne igennem, kommer NKGPT med et lokalt svar med lokale data. Det hjælper mig i min indledende undersøgelse med at finde de rigtige mobiltelefoner".

"I morgen tager jeg imod to nye medarbejdere i IT-afdelingen. Hvordan lægger jeg en plan for dem? Det spørger jeg NKGPT om, og den laver et oplæg til mig. Den laver ikke planen. Den finder data i vores systemer, for det er ikke første gang, vi onboards nye medarbejdere. Svaret fra AI værktøjet gør, at jeg kan lægge et program for de to nye medarbejdere om deres opgaver. Det sætter mig i stand til at komme videre i processen, og jeg har minimum sparet 15-20 minutters arbejde. Så det ændrer den måde vi arbejder på - måden vi finder data på og bruger dem".

KL skriver i en artikel om KommuneGPT at det handler om "at skabe et ensartet fundament for implementering af generative AI-løsninger på tværs af kommunerne".

"Ved at basere platformen på omfattende offentlige tilgængelige fælleskommunale datakilder som Borger.dk, Retsinformationen,

SIRI, STAR og flere andre, kan vi sikre en bred og relevant vidensbase. Denne base vil kunne gøre det muligt for AI-systemet at håndtere forespørgsler om lovgivning, administrative retningslinjer og kommunale beslutninger. Det vil både øge effektiviteten og kvaliteten af den kommunale opgaveløsning," siger chefkonsulent Søren Nørgaard Madsen fra KL.

I efteråret havde Næstved Kommune en konsulent til at fortælle kommunens samlede ledelse om fordelene ved at bruge digitale assistenter i kommunen. Han brugte et udtryk Lars Borg efterfølgende har taget til sig. "At vi skal væk fra den blinkende cursor". Som det er i dag, når vi starter med en opgave, starter vi ofte med et tomt dokument og en cursor, der blinker oppe i venstre hjørne. Nu vil vi kunne starte med at stille spørgsmål til den digitale assistent som hjælper med et datasvar - og vi har ikke længe den blinkende cursor på den blanke skærm.

Open Source

Lige nu sidder to programmører og skriver på NKGPT i programmeringssproget Python, der er en Open Source sprogmodel.

Efterhånden som de to programmører kommer med nye intelligente løsninger, der kan promptes, og Næstved Kommune tager dem i brug, vil kommunen dele den udviklede kode til prompten med de deltagende kommuner og vice versa. På den måde beriger kommunerne hinanden.

På Kommunernes Digitaliseringstræf i april holdt Stadsdirektør Martin Østergaard, Aarhus Kommune, et indlæg om Kunstig Intelligens. Sidst i indlægget talte han om "generøsitet" i betydningen, at kommunerne skulle dele og lære af hinanden.

Lars Borg: "Det her er ikke en konkurrence mellem kommuner og om at komme først hen til målstregen. Det er et samarbejde, et fællesskab, hvor vi deler vores erfaringer og på den måde løfter de involverede kommuners service over for borgerne," siger Lars Borg.

"På sundhedsområdet har vi jo alle, sygeplejersker og social- og sundhedsassistenter ude på hjemmebesøg hos borgerne. Personalet skal kunne en hel masse. Men måske kommer de i en situation ganske få gange om året. Hvordan

- fortsættes på side 30 >>>

skifter man en sårforbinding? Så vil sygeplejersken kunne spørge NKGPT, hvordan er det med hygiejne og sårforbinding og i øvrigt om alt muligt andet. Hvad skal man være særlig opmærksom på? Så det er en slags digital assistent, som sygeplejersken har med ved hånden ude hos borgeren. Det kan være en Copilot fra Microsoft. Google vil jo også være en ven for sygeplejersken, men så kan vi ikke holde svaret indenfor murene,” siger Lars Borg.

“Copilot Microsoft 365 ligger i dag inden for vores egen ramme, så data ikke ligger i skyen, men ligger inden for rammerne – indenfor murene”.

Sparer tid

Lars Borg: “Det kommer til at spare noget tid for at skabe kvalitet et andet sted. For nogle år siden handlede alting om, hver gang vi fandt en besparelse, at vi skulle spare medarbejdere. Det kommer vi også til i fremtiden, men vi kommer til at spare medarbejdere på den måde, at vi får frigivet tid til at lave noget af det, som er kommunens kerneopgave. Altså vi kommer til at skabe mere kvalitet og skabe mere fri tid til at løse det. Kunstig Intelligens er ikke svaret på rekrutteringsudfordringer, men det er en af mulighederne for rekruttering i fremtiden”.



Lars Borg mener ikke, at NKGPT er det endelige mål for Næstved Kommunes indsats for en lokal chatrobot.

“Det er mindst ligeså vigtigt at få samlet erfaringer til at lave det på sundhedsområdet, som vi har foran os. Der er masser af potentialer i AI. Vi skal ikke gå leverandørerne i bedene ved at udvikle vores eget. Vi arbejder med det her, for at yde bedre service til borgerne i Næstved Kommune. At vi så får noget kode ud af det samtidig. Det deler vi gerne med de andre kommuner, og omvendt. Vi har ikke nogen intention om at være forrest. Vi har en intention om at skabe rigtige effekter overfor borgerne,” siger Lars Borg.

Automatiseringer

Lars Borg: “Det er noget af det samme som vi gør med RPA-robotter. Vi laver noget automatiseret, men der sidder jo hele tiden et menneske bagved og holder øje med data. Jeg læste en artikel om sygehuset i Svendborg, hvor man havde en robot, der kiggede på patienters led og kunne sige, hvor stor sandsynligheden var for leddegigt. Når sandsynligheden er stor nok, så er der en læge, der kigger på det. Robotten har lavet den indledende sagsbehandling – det kedelige arbejde – lægen tager beslutningen. AI er beslutningsstøtte.”

“Så kan du spørge om maskinen kommer til at lave fejl? Ja det gør den. Men Jeg tror på, at maskinen laver langt færre fejl end mennesket gør. Mennesket, der har travlt, mennesket, der er presset af alt muligt. Det oplever prompten ikke. Den har ikke minusdage og den bliver heller ikke træt. Det har et kæmpe potentiale,” siger Lars Borg.



” Det er mindst ligeså vigtigt at få samlet erfaringer til at lave det på sundhedsområdet, som vi har foran os. Der er masser af potentialer i AI. Vi skal ikke gå leverandørerne i bedene ved at udvikle vores eget. Vi arbejder med det her, for at yde bedre service til borgerne i Næstved Kommune. At vi så får noget kode ud af det samtidig. Det deler vi gerne med de andre kommuner, og omvendt. Vi har ikke nogen intention om at være forrest. Vi har en intention om at skabe rigtige effekter overfor borgerne.

IT- og digitaliseringschef Lars Borg, Næstved

Kom til Digitaliserings- messen 2024 med rabat

Onsdag d. 25. september 2024 løber årets største event for offentlig digitalisering af stablen i Odense. Book billet inden d. 27. maj og få den til early bird-pris.

“Digitaliseringsmessen skal inspirere til at skabe endnu bedre service med ansvarlige, digitale løsninger. Omdrejningspunktet er videndeling mellem kommuner og leverandører, og der vil være masser af cases til både inspiration og plug-and-play,” siger Frederik Nordentoft Andersen, der er kontorchef i Center for Digitalisering & Teknologi i KL.

Messe-ABC: AI, borgerservice og cybersikkerhed

Messens syv scener vil byde på oplæg, kommunecases og debatter om alt fra AI og cybersikkerhed til borgerservice, velfærdsteknologi og digital inklusion. I standområderne står leverandørerne klar til at præsentere deres produkter i praksis, så du nemt kan få viden om muligheder og løsninger, der er relevante for netop din kommune.

Frederik Nordentoft Andersen opfordrer til at følge Digitaliseringsmessen på LinkedIn for at få updates om programmet:

“Vi er lige nu ved at sammensætte programmet. Det bliver spækket med skarpe oplægsholdere og aktuelle emner for alle der arbejder med offentlig digitalisering – både medarbejdere, ledere og politikere. I løbet af de næste måneder vil vi løbende offentliggøre oplægsholdere på Digitaliseringsmessens hjemmeside og LinkedIn-kanal. Igen i år kører vi de populære gratis guidede ture, hvor der er først til mølle, når vi åbner for tilmeldingen.”

Få fingre i dine early bird-billetter

Hvis du tilmelder dig og dine medarbejdere senest d. 27. maj, får I billetten til kun 900 kr. + moms pr. deltager - herefter er prisen 1.200 kr. + moms.



Læs mere om messen og tilmeld jer på www.digitaliseringsmessen.dk

FilArkiv

En brugervenlig, digital arkivløsning, der effektivt håndterer arkivering, søgning og visning af scannede og elektroniske dokumenter.

FilArkiv er velegnet til alle typer digitalt materiale såsom



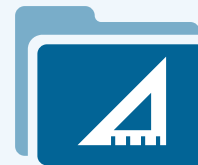
Byggesager



Miljøsager



Aktindsigt



Tegninger

For at styrke selvbetjening og høste digitaliseringsgevinster er det muligt at give borgere og erhvervsliv fri online adgang fra alle platforme til FilArkiv-løsningen.

FilArkiv anvendes af 39 danske kommuner og 3 norske kommuner.



JO INFORMATIK

Sønderborg:

AI har halveret kommunens tidsforbrug ved aktindsigt

Sønderborg Kommune har taget AI i brug ved aktindsigt i Børn og Unge afdelingen. Det har reduceret tidsforbruget op til 50 pct.

En sag om aktindsigt i Sønderborg kommune begynder med en anmodning. Herefter er medarbejderne gået i gang med en omfattende proces, hvor dokumenter blev printet og gennemgået for oplysninger, som skulle undtages (personoplysninger om en anden part i sagen red.). Herefter blev dokumenterne skannet ind på ny, der blev udarbejdet en aktliste og et afgørelsesbrev, som blev sendt til ansøger. Alt sammen omstændelige og manuelle processer. I praksis foregik meget af sagsbehandlingen på papir. I dag foregår behandlingen af aktindsigter elektronisk på aktindsigtsplatformen Aktio. Den er videreudviklet med sprogmodeller, der via kunstig intelligens (AI) fremfinder og overstreger såkaldte "entiteter" som cpr-numre, adresser, telefonnumre og andre personfølsomme oplysninger, som ansøgerne ikke skal kende.

I forvaltningen Børn, Uddannelse og Sundhed i Sønderborg Kommune, hvor man på et år typisk har 250 sager om aktindsigt, vurderer adspurgte ledere og medarbejdere, at den nye platform med AI-funktionerne har reduceret den tid, der bruges på aktindsigter med op til 50 pct. Det er et skøn, da man ikke hidtil har opgjort ressourceforbruget på aktindsigter i kommunen.

Men at der er tale om betydelige ressourcer, er hævet over enhver tvivl. Det skønnes, at der behandles op til 120.000 aktindsigter om året i danske kommuner.

Signaturprojekt

De AI-baserede sprogmodeller er udviklet i et såkaldt "Signaturprojekt" med Sønderborg kommune som projektleder. Desuden har Vejen og Fredensborg kommuner deltaget, ligesom leverandøren af Aktio-platformen har været aktiv deltager.

Jesper Schmidt, projektleder i Sønderborg Kommunes Digitalisering, forklarer, at sprogmodellerne (se faktaboks) er udviklet ved at kvalificere et stort sæt data, som algoritmen har kunnet øve sig på. Ved at være tre kommuner har man dels kunne indhente flere data, dels teste om de udviklede sprogmodeller leverede ensartede resultater i de tre kommuner. Som led i projektet er sprogmodellerne nu stillet til rådighed som open



source-software, så andre kommuner og leverandører også kan benytte sig af dem.

Jannie Mathilde Markussen, Afdelingsleder for afdelingen Digitalisering og Udbud i Sønderborg kommune, fortæller, at medarbejderne i Børne- og Ungeafdelingen, hvor Aktio-plattformen med AI-sprogmodeller nu er i drift, har taget løsningen i brug og der håndteres i dag rigtig mange sager via løsningen.

“At man kan håndtere sager om aktindsigt digitalt, er en stor hjælp. På Børn og Familieområdet er der ofte tale om komplekse aktindsigtssager. Der er ofte mange entiteter i sagsmaterialet, som skal identificeres og overstreges. Det er et stort arbejde og det er i denne proces, at sprogmodellerne giver værdi. Desuden rummer platformen en drop-down funktion, hvor man kan henvise til de lovparagraffer, som begrundes, hvorfor oplysninger er undtaget. Endelig slipper man for den omfattende udprinting,” siger hun.



Tre Sprogmodeller til brug for Aktindsigt

- 1 Kommunal grundmodel**
En model, som er trænet på kommunale data, hvilket gør, at modellen effektivt forstår kommunal terminologi og sprogbrug
- 2 Specialtrænet semantisk søgemodel**
Semantisk søgemodel til fremsøgning af informationskæder eller -kontekster (fx beskrivelser af helbredsoplysninger, beskrivelser af produkter og produktnumre).
- 3 Anonymisering/GDPR model - NER-model (named Entity Recognition).**
Fremsøger specifikke tekst- eller numeriske sekvenser (fx navne, CPR-nummer eller adresse).

Nu går det videre arbejde i Sønderborg kommune på at udbrede anvendelsen af den AI-opgraderede aktindsigts-plattform til kommunens øvrige afdelinger. Ligesom der også arbejdes på at få løsningerne til at understøtte håndteringen af tværgående aktindsigter. Her handler det ifølge Jannie Markussen i høj grad om at se på arbejdsgange og afstemme hvordan systemet bruges. Ifølge Jannie Mathilde Markussen har projektet i høj grad været tiden og ressourcerne værd.

“Dels kan vi håndtere aktindsigtssagerne bedre og hurtigere. Dels har vi i signaturprojektet med AI i aktindsigtssager lært en masse om, hvordan det er at styre AI-projekter. Vi ved nu meget mere om, hvordan vi skal kvalificere de data, der skal bruges. Vi har erfaringer med, hvordan vi skal involvere organisationen i forhold til GDPR, så nu ved vi meget mere om, hvad man kan og hvad man ikke kan”, tilføjer hun.

Projektleder Jesper Schmidt vurderer, at man med fordel kan gå videre med andre AI-projekter i kommunen. Aktuelt er man med i den intelligente flådestyringsløsning, FleetOptimiser, som er omtalt i dette tema. Man har også udviklet et AI-understøttet værktøj, der gør det hurtigere og nemmere at tage stilling til ansøgninger fra borgere om visitering af kropsbårne hjælpemidler – f.eks. benprotese.

“Erfaringer fra flådestyringsprojektet viser, at det er lettere at starte med AI på områder, hvor der er færre personfølsomme data. – Jo mere personfølsomme data der arbejdes med, desto mere fylder juridiske overvejelser – f.eks. i forhold til GDPR,” fortæller Jesper Schmidt.

Men potentialet er stort på alle områder.





Kommunerne er både nysgerrige og usikre om brugen af AI-værktøjer

Kommunerne er nysgerrige overfor at bruge værktøjer inden for Kunstig Intelligens, men de er samtidig også usikre på, hvad de må bruge det til, siger kontorchef Frederik Nordentoft, Digitalisering og Teknologi, KL.

Ifølge KL's Teknologiradar, som følger anvendelsen og interessen for nye teknologier, viser målinger, at over en tredjedel af de 634 respondenter siger, at de er ved at afprøve generativ AI som Chat GPT, mens 15 pct. af respondenterne siger deres kommune har det i drift, og 32 pct. overvejer at bruge det.

"Der er en stor lyst til at afprøve og bruge løsninger med generativ AI, og der er kun 16 pct., der siger, at de ikke overvejer at bruge teknologien. Man kan selvfølgelig altid diskutere, hvornår noget er i drift, og i mange tilfælde er det måske mindre løsninger eller den individuelle brug, der tænkes på, når de enkelte respondenter besvarer vores spørgeskema. Der er en stor nysgerrighed. Der er også en stor tro på teknologien," siger Frederik Nordentoft.

Det er gået utroligt stærkt med udbredelsen af generativ AI i landets kommuner. Da KL lavede Teknologiradaren for 2023 – var teknologien

slet ikke med i målingen, da teknologien først for alvor blev kendt, da ChatGPT blev lanceret i november 2022.

"Det er gået utroligt stærkt med at få generativ AI udbredt. Vi har nærmest aldrig set en teknologi blive udbredt og kendt så hurtigt af så mange mennesker før, og det er ikke kun i IT-afdelingen de har hørt om det, det er på tværs af alle afdelinger. På den anden side, kan man også spørge ind til, hvilken værdi den tilføjer lige nu. Jeg synes, vi er i en fase, hvor hypen er stor, og hvor den ene konsulentrapport overgår den anden ift. effektiviseringspotentialerne. Vi snakker meget om potentialerne med anvendelsen af generativ AI, men vi er kun lige begyndt at se de første eksempler på, at kommunerne kan skabe resultater med teknologien."

"Vi skal nu til at finde ud af, hvor og hvordan det giver mest mening at bruge teknologien: Hvad kan du bruge det til som sagsbehandler i en kommune? Lad os sige på beskæftigelsesområdet? I jobcenteret? Hvad er

det så helt præcist, du kan bruge det til? Det begynder vi faktisk at se nogle bud på, der er fx en række kommuner, som arbejder på en referat-assistent, der kan hjælpe sagsbehandlerne med deres arbejde, vi ser kommuner bruge generativ AI i deres chatbot-løsninger mv. Når vi tager teknologien i brug, kræver det, at der er styr på risiko- og konsekvensanalyserne, at vi har styr på data og hvordan de bliver brugt og opbevaret.” siger Frederik Nordentoft.

Tre kategorier

Ifølge Frederik Nordentoft er der især tre kategorier af generativ AI – de såkaldte sprogmodeller - der bruges i kommunerne lige nu.

Der er de offentlige tjenester som, Gemini og ChatGPT. Der er de integrerede løsninger som Copilot fra Microsoft og det ser vi efterhånden også i nogle fagsystemer. Og så er der den tredje variant, hvor kommunen selv bygger en kommunal løsning der snakker ”kommunalsk”, der er Næstved Kommune GPT og der bliver også arbejdet på en KommuneGPT.

Der er en stor lyst til at afprøve og bruge løsninger med generativ AI, og der er kun 16 pct., der siger, at de ikke overvejer at bruge teknologien.

Kontorchef Frederik Nordentoft,
Digitalisering og Teknologi, KL



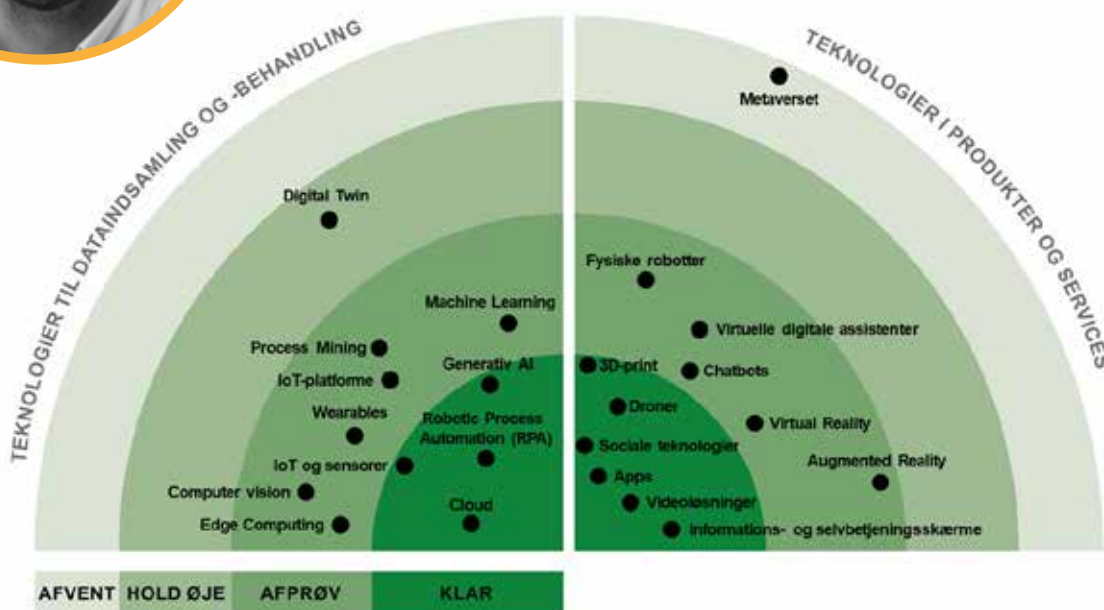
Store forventninger til AI

Ifølge Laura Skytte Andersen, konsulent i KL, svarer 37 pct. af de 512 kommunale medarbejdere og chefer, der har valgt at give deres bud på fremtidens mest værdiskabende teknologi, at generativ AI er fremtidens mest værdiskabende teknologi. På andenpladsen er Robotic Process Automation (RPA) med 16 pct., mens 13 pct. svarer videoløsninger.

”Lige nu arbejder KL på at indsamle erfaringer i kommunerne, hvilket skal resultere i et AI-Danmarkskort på KL’s videntcenter. Vi har et netværk om AI i KL, hvor vi deler erfaringer. Det har eksisteret i tre år. Sidste gang var der 130 deltagere. Bare i løbet af det seneste år er antallet af deltagere i netværket tredoblet. Her fremgår det også, at nysgerrigheden er stor, men de er også usikre på anvendelsen, og der udestår helt klart nogle lovhjemmels og juridiske spørgsmål om anvendelsen af generativ AI, når det tænkes udrullet bredt i en organisation” siger Frederik Nordentoft.

Det er ikke nok at investere i teknologien, man skal også lære at bruge den og vide hvad man må bruge den til. Frederik Nordentoft siger, at der mangler lovgivning/ regulering på området. Om det skal være en generel AI-hjemmel eller om der skal ændres i sektorlovgivningerne, er ikke afgjort. Men det er noget, som KL vil arbejde for, fx i den nye AI-taskforce som Nikolaj Wammen og Marie Bjerre har nedsat.

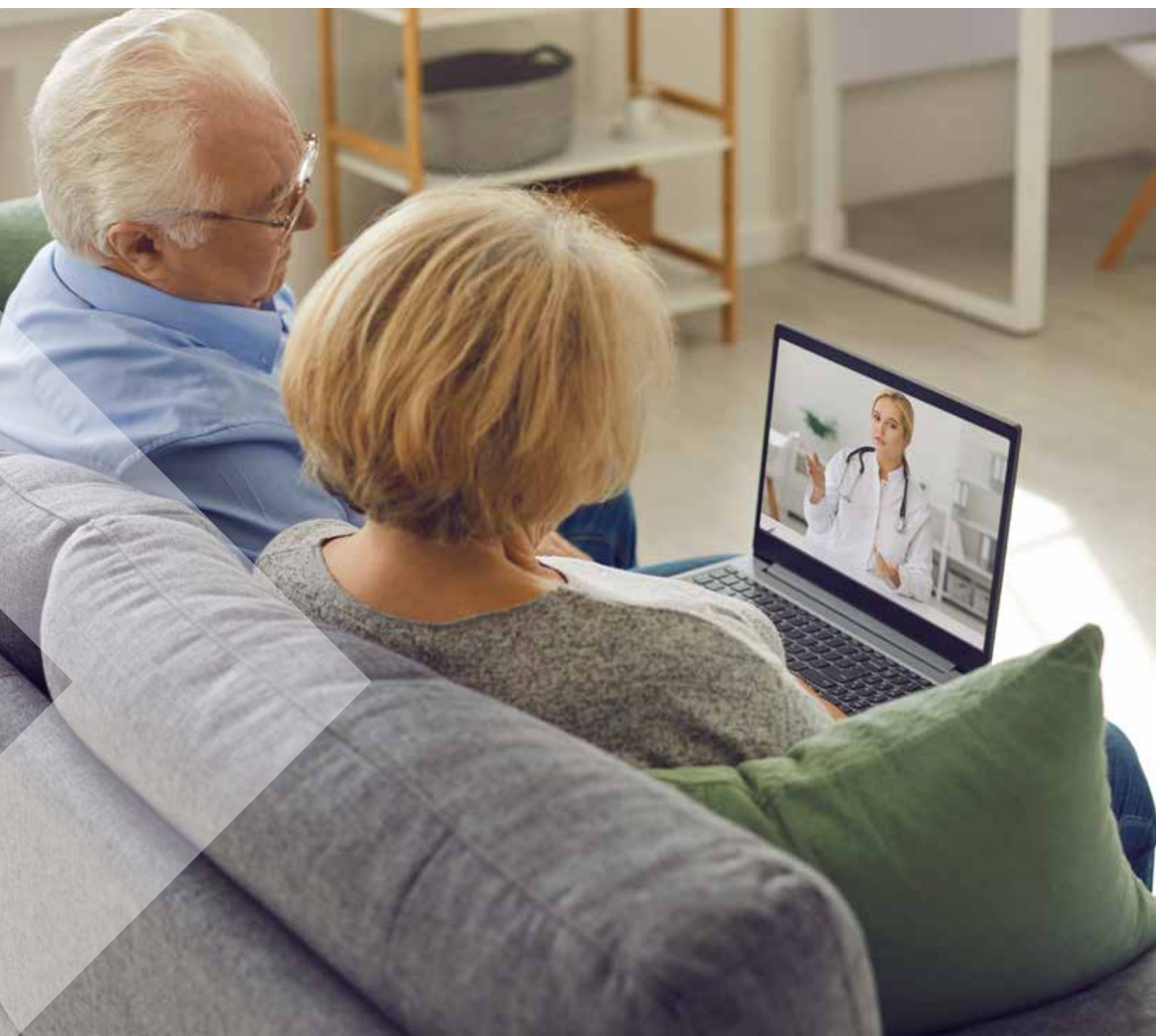
”Vi er glade for, at der kommer en taskforce, som kommer til at sætte fuldt fokus på, hvordan vi får skabt de bedst mulige rammevilkår for, at AI kan være en del af løsningen på de store samfundsproblemer, vi skal løse de kommende årtier,” siger Frederik Nordentoft.



Det er gået utroligt stærkt med udbredelsen af generativ AI i landets kommuner. Da KL lavede Teknologiradaren for 2023 - var teknologien slet ikke med i målingen, da teknologien først for alvor blev kendt, da ChatGPT blev lanceret i november 2022. Nu mener de kommunalt ansatte, at generativ AI er den mest lovende teknologi overhovedet.

FUT: Nu kører toget for telemedicin

Den første landsdækkende telemedicinske it-løsning til behandling af patienter med KOL i eget hjem hedder Telma. Det er patienter med kronisk lungesygdom, der kan behandles via telemedicin. En helt ny opgørelse fra KL og Danske Regioner viser, at Telma bruges af 809 patienter med KOL. Det forventede antal ved årets udgang er 4.350.



Nu kører toget for telemedicin.

Områdeleder Winnie Mortensen Hvam, Fælles Udbredt Telemedicin (FUT), Region Midtjylland: "Telemedicin er en gamechanger inden for sundhedssektoren. Borgerne får bedre adgang til sundhedsvæsenet. Det øger effektiviteten for borgere, der ikke længere behøver at transportere sig mellem forskellige afdelinger, og det er også mere effektivt for sundhedspersonalet, der kan behandle flere borgere, på kortere tid, når borgerne selv indsender deres målinger digitalt. Telemedicin er med til at styrke borgernes mestrings af egen sygdom og sikre, at der bliver reageret i tide, hvis sygdommen forværres eller hvis der er udsving i resultaterne". Telemedicin understøtter behandling, monitorering og rehabilitering af borgere i eget hjem. Patienten har udstyr i hjemmet til at kunne foretage målinger. De kan også svare på spørgeskemaer fra læger og sundhedspersonale. Modtage og sende billeder. Samt gennemføre videosamtaler. Målet er at det sundhedsfaglige personale kan kommunikere direkte med borgeren gennem de telemedicinske løsninger og derigennem opnå en forbedret sundhedstilstand.

FUT infrastruktur

Siden 2016 har kommuner og regioner investeret i en fælles it-plattform, FUT Infrastrukturen, til telemedicin, og den er nu taget i drift på tværs af landet. Perspektiverne i mere behandling hjemme via telemedicinske løsninger er store, selvom det kræver en fortsat videreudbygning af både infrastruktur og løsninger.

I november 2023 blev regeringen, KL og Danske Regioner enige om at styrke udbredelsen af behandling i eget hjem og sikre bedre sammenhæng i sundhedsvæsenet med en aftale om udmøntning af 500 mio. kr. i perioden 2023-2028. Den aftale er en del af Sundhedsreform fra maj 2022, hvor der blev afsat en særskilt ramme på 500 mio. kr. til investeringer i it, teknologi og udstyr til at understøtte bedre hjemmebehandling og sammenhæng mellem region, kommune og praktiserende læger.

Winnie Mortensen Hvam fortæller, at FUT Infrastrukturen er en digital plattform, hvor KOL er den første sygdomstype til behandling af kronikere i eget hjem. Næste skridt er at få flere sygdomstyper med på platformen



120.000 i behandling for KOL

Cirka 120.000 danskere er i behandling for KOL (kronisk obstruktiv lungesygdom), men en ny telemedicinsk løsning, Telma, har givet pote i pilottesten og skal udrulles i hele landet i løbet af 2024.

TELMA gør det muligt for borgerne at foretage målinger af puls, vægt og iltmætning i eget hjem, svare på spørgeskemaer og være i direkte kontakt med de sundhedsfaglige via video eller tekstbeskeder.

"Vi har gennem de seneste år arbejdet intensivt på at bygge en telemedicinsk infrastruktur og løsninger, som vi kan bruge til en lang række forskellige sygdomme og til at opsamle og dele data på tværs af sundhedsvæsenet. Det er vi endelig klar med og vi kan begynde på det egentlige arbejde med at tilbyde behandling i hjemmet til borgere med KOL. Det er meget positivt", siger Kontorchef Nanna Skovgaard, for Sundhed og Ældre i KL

som patienter med hjertesvigt, diabetes, sårbehandling og patienter med psykiatriske sygdomme.

Der arbejdes desuden på at skabe en integration til regionernes elektroniske patientjournaler og kommunernes omsorgsjournaler. Målet er at mindske dobbeltregistrering for sundhedspersonalet.

- fortsættes på side 38 >>>

I samarbejdet og organiseringen af måden vi kan tilbyde behandling på, er der tale om en stor og væsentlig omstilling. Det skal ske gennem en helt ny måde for samarbejde på tværs af sygehuse, almen praksis og kommuner og med tilbud om skånsomme behandlingstilbud i borgernes egne hjem.

Kontorchef Nanna Skovgaard, Sundhed og Ældre i KL



Patienten sender data ind

Borgerne bruger udstyret i eget hjem til at sende målinger ind til sundhedspersonale via FUT Infrastrukturen, der sikrer, at data bliver delt i de tværsektorielle careteams de telemedicinske løsninger er bygget op omkring.

Den nationale telemedicin er en digital motorvej som 98 kommuner og fem regioner kan koble nye og eksisterende løsninger på. Ved at bruge den fælles infrastruktur til mere hjemmebehandling af flere sygdomme bliver det billigere at udvikle løsningen og ressourcerne vil række længere. Opbygningen af infrastrukturen har været undervejs i et godt stykke tid. Men udover at få det gjort landsdækkende har der også skullet nedbrydes siloer på tværs i sektorerne. Nu er vi der, hvor Telma løsningen bliver rullet ud i alle landsdele.

” Vi er rigtig glade for at vi nu kan bruge kræfterne på, hvordan vi bedst muligt lykkes med at tilbyde flere borgere hjemmebehandling til KOL. Nu er opgaven at vi bliver endnu bedre til at flytte os rigtigt for hinanden.”

Kontorchef Nanna Skovgaard, Sundhed og Ældre i KL

Flere kronikere

Efterhånden som befolkningen bliver ældre, stiger antallet af borgere med kroniske sygdomme og det lægger et naturligt pres på sundhedsvæsenet. Den nationale udbredelse af telemedicin er derfor en del af den fællesoffentlige strategi for digital sundhed, der skal reducere mængden af indlæggelser på sygehuse og øge patienternes velfærd. Da FUT Infrastrukturen er modulært opbygget, er det muligt at tilføje komponenter og bygge nye løsninger ovenpå til andre sygdomsområder, hvor hjemmebehandling giver mening,



FAKTA

Udbredelse af TeleKOL for hver landsdel

>>> Landsdelsprogram Midtjylland

Aktuelt udbredt til 55 borgere

Forventet udbredt i oktober i 2024 til 1250 borgere

>>> Landsdelsprogram Sjælland

Aktuelt udbredt til 60 borgere

Forventet udbredt ved udgangen af december 2024 til 800 borgere

>>> Landsdelsprogram Nordjylland

Aktuelt udbredt til 459 borgere

Forventet udbredt i februar i 2025 til 1200 borgere

>>> Landsdelsprogram Syddanmark

Aktuelt udbredt til 125 borgere

Forventet udbredt ved udgangen af december i 2024 til 900 borgere

>>> Landsdelsprogram Hovedstaden

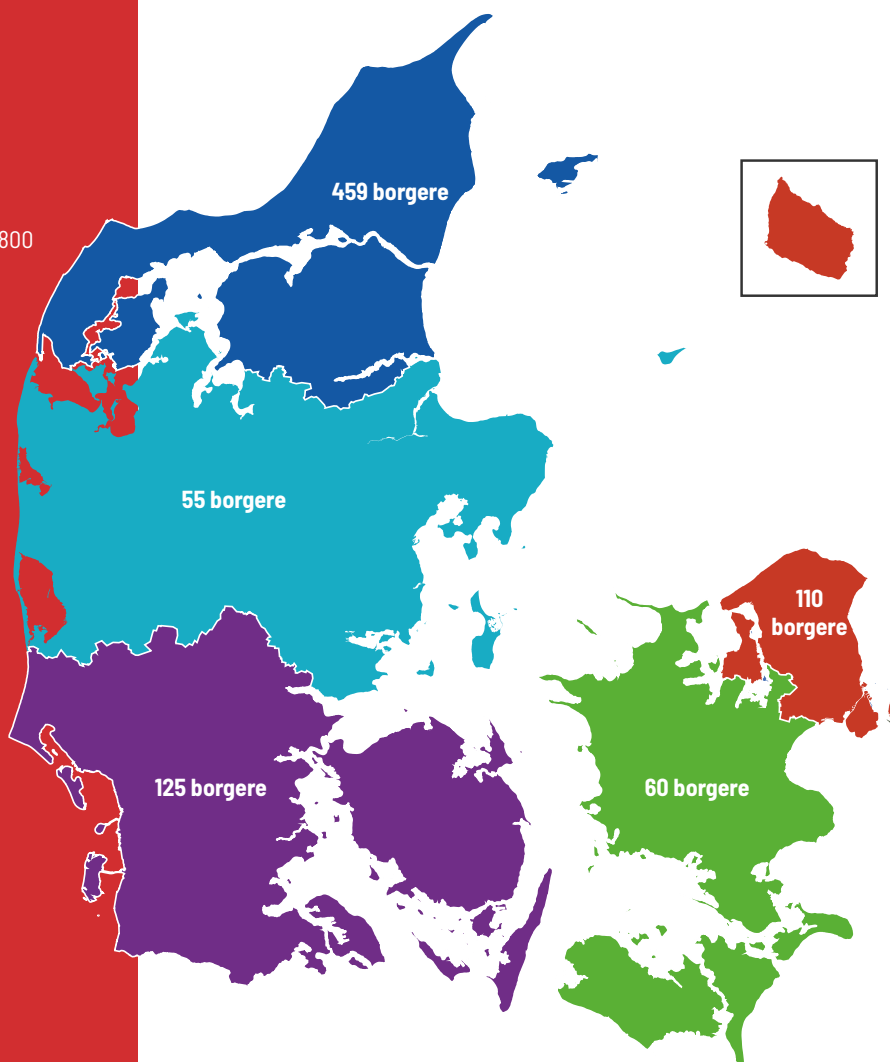
Aktuelt udbredt til 110 borgere

Forventet udbredt ved udgangen af december i 2024 til 200 borgere

>>> Landsdækkende

Aktuelt udbredt til 809 borgere

Forventet ved årsskiftet 4.350



Kilde: Danske Regioner og KL

SBSYS i fuld gang med nye udbud



Brugerklubben SBSYS er i fuld gang med at udbudssætte de to firårige rammeaftaler, der danner grundlag for samarbejdet mellem nu 42 kommuner og to regioner om ESDH-løsningen SBSYS med tilhørende støttesystemer. Rudersdal Kommune og Region Nordjylland når at gå i drift på de eksisterende rammeaftaler, hvorimod Hillerød Kommune som det nyeste medlem har valgt at vente med at tage SBSYS og SBSIP i brug til 2025 på de nye rammeaftaler. Med på udbuddet står denne gang alle fem regioner samt 92 kommuner, som dermed er kvalificeret til at indtræde i foreningen og umiddelbart tage hele Brugerklubbens systemportefølje i brug i egen organisation. Det er i øvrigt femte gang, at fællesskabet konkurrenceudsætter rammeaftaler siden det første EU-udbud i 2012. Udbudsrunderen gennemføres som tidligere med en opdeling i to rammeaftaler, der begge gennemføres som udbud med forhandling. Prækvalifikationsfasen er netop vel overstået med deltagelse af flere interesserede bydere og dermed udsigt til reel konkurrence blandt leverandører i det danske marked.

De indledende tilbud skal være i hus inden sommerferien og danner grundlag for en forhandling med byderne. Processen afsluttes med evaluering af de endelige tilbud i oktober. Brugerklubben forventer at indgå aftaler med de vindende leverandører i slutningen af 2024.

Brugerklubben SBSYS ejer og udvikler systemerne SBSYS og SBSIP. Flere end 50.000 brugere anvender dagligt Brugerklubbens systemer. Ambitionen er at skabe værdi for det enkelte medlem med sammenhængende it-løsninger, der fuldt ud lever op til de offentlige standarder. I den sammenhæng ønsker Brugerklubben at udvikle løsninger, der er modulære, åbne mod eksterne systemer og kan udvikles af flere leverandører.

Brugerklubben har siden sin start i 2003 arbejdet på at skabe en samarbejdsform, hvor kommuner og regioner i et offentligt fællesskab, kan præcisere behovene for systemudvikling, og bestille leverancer hos en eller flere leverandører.

Brugerklubben udgør et strategisk, landsdækkende fællesskab omkring digital forvaltning, hvilket Brugerklubben har lagt til grund for sin vision og mission. Brugerklubben SBSYS er anerkendt af KL og KOMBIT og indskrevet som en del af den nye fælleskommunale digitaliseringsstrategi.



Ny SKI-aftale for IT-konsulenter



SKI har netop offentliggjort udbudsmaterialet til det nye dynamiske indkøbssystem for IT-konsulenter, der sættes i drift i juni. Dermed er der åbent for optag af virksomheder. Det dynamiske indkøbssystem skal supplere det offentlige behov for konsulenter, hvor SKI's eksisterende IT-konsulentaftaler ikke kan dække. I systemet er der ingen grænser for, hvor mange virksomheder der løbende kan komme på, og kravene til optagelse er sat, så også nye, specialiserede virksomheder kan få adgang til det offentlige marked.

Til juni sættes et nyt dynamisk indkøbssystem for indkøb af IT-konsulentytelser i drift. Systemet skal sammen med SKI's to eksisterende IT-konsulentaftaler sikre de bedst mulige rammer og vilkår for indkøb af IT-konsulentytelser til de mange forskellige behov i den offentlige sektor. Udbudsdirektør Christian Lunding, SKI: "Fordelen ved et dynamisk indkøbssystem er, at der ikke er noget loft for, hvor mange virksomheder der kan være med. Når systemet sættes i drift i juni, vil virksomheder løbende kunne ansøge om at blive optaget i resten af systemets levetid."





FÅ HJÆLP TIL ALLE INDKØB AF FAGSYSTEMER HOS SKI

Har du brug for at købe standard fagsystemer med færrest mulige transaktionsomkostninger? Eller har du brug for at tilpasse og tilføje specifikke krav, foretage fællesindkøb eller samle indkøbet af flere ydelsesområder? Uanset dit behov, kan SKI hjælpe dig videre.

På SKI 02.19 Fagsystemer har du mulighed for både at købe ind i et dynamisk indkøbssystem og via en rammeaftale.

- **Én indgang til indkøbet:** Det digitale værktøj guider dig gennem hele indkøbsprocessen og reducerer kompleksiteten i dit indkøb.
- **Direkte tildeling:** På rammeaftalen kan du købe ind under de mest anvendte ydelsesområder hos den leverandør, der opfylder dit behov til den bedste pris.
- **Mulighed for at stille særlige krav:** Du kan bruge det dynamiske indkøbssystem til de indkøb, hvor du har særlige krav eller behov.



Kontakt os for at høre mere om indkøb af fagsystemer via SKI.

Kontakt



Lars Grellck
Chefkonsulent
T - 23 43 55 75
E - lgr@ski.dk



Anja Hyltoft Lodberg
Kontraktansvarlig
T - 20 85 29 16
E - alo@ski.dk



Peter Godiksen
Chefkonsulent
T - 22 71 28 52
E - pgo@ski.dk



Susan Uhrenholt
Chefkonsulent
T - 30 78 14 84
E - suu@ski.dk